

איך האב פרגלייכט אין אקספֿארד בידע טוקסטן אוין בין געקבּען זום באשלום, או זי זינען פמעט ווי אידענטיש. אבער אין סטראפע צ' א שטייגער סעלט אין אמסטערדאם דער זאץ: «מייט קאסיס זינען דייא רשעים גילאפען או מען שניד זונזין». דער דורכלאָן או געוויס ניט קיין צופֿאל: איך פֿײַן, או דער אמסטערדאםער אַרוַיסגעבער האָס דא איסטגעמעקט בפֿיוון דעם סלאוונִים, וויל ער האָט מורה געהאט, או אין מערב-אייראָט וועט מען אים ניט פֿאָרטניין. איך האב זיך דעריבֿעֶר אין פֿײַן אַיבְּערדורק געהאלטן דורבאָיס בּֿאים ער שטן (פראנצּוּ) דרכּוֹן.

די ערטט שורות פון דעם אידינפער צו דער קינה זאגן ודוכט זיך בגאנץ
קלאָר, או די איז פריער געוווען אויף לשון קודש; "און דערוויל פיל לײַט ניט
קענען עס פארשטיין", האבן זי געבעטן, מען זאלעס "און דיטשן... דראָזֶן".
אַבעָּר, עס האָט מיר ניט אַפְּגַּעַנְאָלָּט צו געפֿיגַּען וועלכָּע עס אַיז שְׁפָּרָּטָּן
אוֹזֶן העברעישן טעקסטן; אויף דעם העברעישן אַריינְגַּאָל פָּן דעם אל מלָאָ
רְחַמִּים צוֹם סּוֹף הָאָב אַיךְ נִתְּנָה גַּעֲפָּ�נָן. פָּונְדָּסְטָּוּנָן קָעָנָן מִיר דעם יְוָסָף
בָּן הָרָּר אַלְעָזָר לִימָנָן זַיְל אַשְׁכָּנוֹיִי מִזְּאָל [=^{סְגָּאָלָן}] מְפָרָּאָ
סְטִין, וּזְאָס רְוּסָט וֵיר אָן אַין דָּעַט אַקְרָאָסְטִיכָּאָן סְטָרְ 23-62. אַגְּנָעָטָן
בָּלוֹזֶן פָּאָרָן אַיבָּעָרְזָעָצָרָג. וּוְילְ דִּי קִנְהָא אַיז גַּעֲוָיס גַּעֲשָׂרִיבָן גַּעֲוָוָרָן פָּן אָן
אוֹגָן-עדות, וּזְאָס האָט אַלְיָין אַיבָּעָרְגָּלְעָט כְּפָעָלְנִיקִיס שְׁחִיטָות, אַנְטָוּסָה
די שְׁילְדָּעָרָג נִיט גַּעֲוָונָן אַזְוִי פְּרָטִיםְדִּיק אָן לעַבְּדִיק; אָן דִּי יְוָסָף זָאָגָט
דאָךְ אַונְדוֹ אַלְיָין אוּסָס, אָז עָר אַיז גָּאָר אַמְּרִישָׁעָר יְהָדָה, פָּן דָּעַר קָהִילָה
Author
Moravia
Jew

אָזִינְתֶּןְגַּע, אֲדֹרָר (אוֹן דָּקָס לְלִיבָּג זַיְר מַרְ מַעַר אוֹרְפָּן שָׁכָל) "פָּרְזּוֹקָס" בְּגַטְמִישׁ דָּק עַפְעַס
אַנְדָּרֶשׁ. אֵיךְ רַעֲכָן, אוֹ דָעַר פְּרַדְגָּעָר אַרְוִיסְגָּעָפָר הַחַט גַּעֲמִינִיט זַו זַאנְגָן: "זַיְ חַסְכָּבָ קִינְהָ
אוֹן דָעַר טִיְשָׁת אל מלָא רַחֲמִים זַיְנָעָן גַּעֲוָהָרָן גַּעֲדָרָהָט אַרְיָף יַעֲנָע [קְדוּשִׁים] וּוֹסָס זַיְנָעָן
צַוְוִילְגָּהָרְגָּעָט גַּעֲוָהָרָן" (פָּרְזּוֹקָט גַּעֲוָהָרָן, "זַיְ חַגְגָנוּמָן גַּעֲוָהָרָן, טָוָן דָעַר שְׂוּעָרָהָרָן") דָעַר
אַמְּפָטְרָדָמָעָר אַיְבָּרְדָּרְקָעָר הַחַט דָעַט אֲפָעָר נִיט פָּרְסָטָנְגַּעַן אוֹן פָּרְדָּרִיָּט דִי וּוּרְמָעָר
אוֹן דָעַרְמִיט אַרְיְינְגְּעָפִיט שְׁמִינְשְׁנִיְּיָעָרָן אַיְן סְעָות.

ב' גלויז און צוויי ערטער, וואו אין דעם פראנגער עקזעטעלער איזו אויסגעדייסן שטיקל, האפ איך געமוט זערגאנצען ליטט אנטטעןדרומ. דהיניגו, סטראפע 22 זייןען דער-ונגאנט דז ווערטער, זיאו שאפ אונז זיזדר', סטראפע 29: "מייט שוועטער אונז, מעס'רי".

^ט שטיינשנידער, דיסקונטראט: מאן 1905, Die Geschichtsliteratur der Juden, 123-
רעדת וועגן איט' זיין זעם מהבר פון דער קינה. אגב רומס ער איט קין
אליעור' און "זוניאן". סטראטען 35 וויזט אונדו אבער, או דער מאן האט בעהינן גאנַ
לעזר', און אין סט' 54 זעגן מר, או אין זעם וויזט אל' זיינען דיינַ
עדזוקט פטט, אלזאָן זייל, קוווי ליינען טאָקען ד. קוימנטן (וְדִי גַּעֲנֵטֶסֶת הערט). אויך
ונגן, Zur Literaturgeschichte der synagogalen Poesie, 2, 435, בעייכט
טפַּן אלט זעם מחבר.

ג' אונרי יידיש קינט אויף במעלנייצקיס גורות

אך מיין בוק "שטוּרְמָהִינְטַן" האב איז אויף זיין 5-76 געגעבן אונ-
טערן קעלל: "באנדרן כמעלניצקי און ווין ציטט" אַ-שְׁילְדְּרוֹגְ פָּן דֵי גָּדוֹת,
וועסם יידן זיין אוייסגעסטאנען און דֵי יַעֲרָן תְּחִי אָן תְּחִי (1849-1849) איז
אַוְרָאַדְּגָןְגָעַ. יַעֲגַר עַטְיוֹז אַז גַּעַשְׂרִיבָן אַוִּיפָּן סְמָךְ פָּן הַעֲבָרַעַישׁ, פּוֹלִישׁ,
דוֹכְץִיעַ אַן אַוְרָאַדְּגָןְגָעַ מְקוּרִים; צוֹמיַן גְּרוֹיסְן בָּאוּרְיוֹרְן האָב אַיךְ דָּארְט
בָּאָךְ נִיסְטַ גַּעַקְנֶט אַוְיסְנוֹנָץְ דֵי צָוַיִי יַדְיִשְׁעַ טַעַקְסְּטָן וּוָאַסְטָן זַיְנָעַן אָנוֹנְזַן
פָּאָרְבְּלִיְן פָּן כְּמֻלְנִיצְקִים צִיִּים. גַּיְבָ אַיךְ זַיִ אַיצְטָעַר דָּאָ-זַיִ אַזְוָגָאַז צוֹ
יעַנְעַר הַיסְטָאַרְישָׁעַ בָּאַשְׁרְיוֹבָנָגְ אַן פָּאָרָאיִינְסְ וּוּ מַפְּטָעְרִיאָלְ צוֹ דָעַר "די-
לְהָבָר לִימְטָאַרְטָוְגָּשְׁוִיכְטָבָן.

שער ליטעלאָטְרָגּוּשְׁצֶסְטַן.
אויף וויטיל מיר איז בעחוואָסט, זייןען די בײַידעַ קינוט איז ערבעצע
ניכאָ בּמִזְיאָתָה, אויסער איז דער בָּאָדְלָעִיגָּנוּ, ווֹאו אַיךְ האָב וְיֵ קָאָפִירָט. אַיךְ
בָּגְזִיעָכְן וְיֵ פָן, קוֹרְצְקִיָּת וּוֹעֲנָן מִיט "קִינָה אָ" אַונְ "קִינָה בָּ".
א) דאָס ערשותע לֵיד: "קִינָה עַל גּוֹזִירָות הַקְּהִילָּות דָּקְקָ"
אַיךְ "יִינְנִי" אַיז פָּאָרָאָן אַין דער בָּאָדְלָעִיגָּנוּ אַין צָהָיִי דָּרוֹקָן. אַיבְּגָעָר
(קָאָטָן, זָאָרְלִי) גִּיט נִיט קִין יָאָר, נָאָר שְׂשִׂית אַנְגָּעוֹיוֹן: בְּשָׁנָת זָאת—
דָּרוֹקָן, 1618, אַלְזָאָ אָוּמְטִילְבָּאָר נָאָר די גּוֹרוֹת. לוֹיט דָּעַם שְׁלַעַטָּן וְאַז אַן אָפְּדָרָוק
אוֹו שְׂנִינְשְׂנִידָעָר מְשֻׁעָר, אוֹ סָאָרָן אָ פָּרָאָגָעָר אַוְסָגָאָפָּע. דָּעַר צְוִיָּתָעָר
דָּרוֹקָן גִּיט אַן דָּעַם דָּרוֹקָאָר אַמְּסָט עַרְדָּאָם, נָאָר דָּרְפָּאָר אַיז נִיט אַנְגָּעוֹיוֹן
קִין יָאָר, שְׂטַנְגְּשְׂנִידָעָר הַאלָּט, אוֹ סָאָרָן גַּעֲדוֹקָט "בָּאָלְדָן נִיאָן 1618".

ב' פָּרְלָגֶט תַּמְגָאָר, ווִילְנָע 1927
 ג' פָּנוּ דַעַר אַמְסָטוּרְדָּםְעָר אַוִיסְגָּזְגָּעָר בְּרַעֲנֵגֶט שְׂטוּיְנְשְׂנוּדְעָר דַעַם זָעָץ: וַיָּאָהֶן חַשּׁוֹבָה
 קִינָה אָוְןָי, דַעַר טִיטִישׁ (אַל מְלָא רַחְמִיטָס) אָיוֹן ווְאוֹרְדוֹןָי גִּידְרוֹקֶט. וַיַּיְנָן אָךְ צָו דַעַר צִיִּסְטִיכָה אַוְןָרָן פָּר צָוקְטָס, אָן סִיפְּשָׁתְּ רַקְסָזְזָוִיָּה, אָז ווְעַן דַעַר אַמְסָטוּרְדָּםְעָר דַרְוקָ אָיוֹ אַרְזִים,
 אַז שְׁוִין דַעַר עַרְשָׁטָר גְּזֻוּוֹן, פָּרְצָוקְטָס (אוֹיסְגָּזְגָּעָר קִיטָּט). אַפְּגָעָר אַוִיךְ זָס סָעָה – זָס יְעַזְעַז
 פְּרַהְגָּעָר עַקְוּמְפְּלָגָר שְׂטוּיִיט, וְיַעַן קְעָן זָעָן פָּנוּ מִין אַיְצָקָן אַיְגְּזָרְדָּרָק, גְּנַעַן עַכְלָעָה, רְדָא
 חַשּׁוֹבָה קִינָה אָוְןָי, דַעַר טִיטִישׁ אַל מְלָא דְּחִימִיטָס אָיוֹן ווְעוֹן [=וְוָהָרָן] גִּידְרוֹקֶט אַזְּקָעָה דַעַת
 זִיבְּנָן ווְאוֹרְן פָּר צָוקְטָס. בְּכוּ אַיְזָגָט פָּקָד זָוִוִּי: אַפְּגָעָר אַוִיךְ פְּרַהְגָּעָר אַיְזָגָט נִיסְטָעָץ

אין וויתר בעסק א שטיינגרט האבן זיך די בירגנער 14 וואכן געהאלטען
אנטקען דעם מאקסעוויטער חיל, און בעה דער גאלגעונונג האבן יידן מיט
אלעלטען צוגליך געבוייט באפעסטעיקונגערן, געגען געלט, געגען געגען אויך
ויסשפיר. וווען די שטאטס אין איינגעונטטען געווארן, האס דער רוסישער קאָ-
וואָאנדריך אַרְפֿוֹנְגָּלִינְג אַיְּפִּין דָּזֶן אַהֲפְשָׁעָה קָאנְטְּרִיבּוֹצִיעַ אַנְּ דָּעֵנְאָךְ פָּאָרִ-
זִיקְטָה די רַיְּכָעָה יְּדָן קִין טִיף רַוְּסָלָאנְד, וּוֹאָו זַיְּנָעָן אַפְּגָּוּזָעָן בֵּין אַנְדָּרוֹ-
אַחְוֹעָר שְׁלוֹם פָּן 1667. אַזְוּקָפְּאַרְנְדִּיק האבן זיך רַוְּסָלָאנְד טַיְּעָרָה חַפְּצִים
זַיְּיָה די שְׁטָאַמְּלִיט, נָאָר די קְבָּלוֹת זַיְּנָעָן בי זַיְּיָה פָּאַרְפָּאָלָן גַּעַלְאָרָן אַנְ דָּעָר
וַיְּסַטְּפָּן גִּוּשָׁה, האבן די שְׁטָאַטְּלִיט שְׁפָעָטָר גַּלְיִיקָּט, אָז זַיְּיָה האבן עַפְסָ-
אַקְּמוֹן.

אין מאהילעו האבן די שטאטליט דערשפיטט אַ שעה-הכישר זיך אָפְצָזֶן.
יעכעגען מיט דער יידישער קאנקונרענץ אוון האבן אויסגעטועלט בעי די נײַע
באלעבענטים, או מען זאל אללּ יידן אויסטראַיבן פון שטאַט אָן זיעַר הייזער
צעטילין צוישן דעם מאַיגיסטראָט אָן דער רושענער מאָכָט. דער גירש אין
נטוט צוֹסְטַגְנְדָעָקְמָעָן — צוֹלִיב וּזְעַסְעָר סִיבָה וּוַיִּסְטָמָעָן. וּזְעָן סֵיְנָעָן
אָפְצָעֶר אין אַ קְוָרָצָר צִיְּט אַרְטָם צְזֻגְעַטְרָאָטָן צַוְּ מַאֲהִילְעָה די פּוֹלִישׂ
מחנות, האָט דער רושענער קְאַמְּגָנְדִּיר פֿאַקְלִיאָנְסִיקִי גַּעֲהִיסְטָן אלּעָן יַידָן אוּזָעָקָן-
גַּיְיָן אין פּוֹלִישָׂן זְעַמָּבָן: וַיְיַגְּדֵל זְיַגְּדֵל אַרְטִיס הַינְטָעָר דער שטאַט, האָבן
מַאֲסְקָעָטִיסְפָּר זַיְיַהְיָה אַלְעָמָד אַוְיסְגָּרְהַרְגָּטָבָן.

פָּנִים וַיְלֹגֶעַ וַיְמַעַן כְּמַעַט אֶלָּעָה יְהוָה אֱנֹתָלָמֵן, בְּשַׁעַת עַס הַאֲמֵן זֶה פָּגָר-
שְׁפִירִית דַּעַר קָלָאנְגָן, אוֹ דִי מַאֲסִקְעֻוִיטָעָר גַּיְעָן. דִי שְׁתָמָת הַאֲמֵן אַיְבָרְגָעַלְעֶבֶת
אֲשֶׁר עַקְלָלְעַכְעַד דַּעֲבָעַנְטָאָגִיקָע שְׁרָפָה; אַיְיךְ דַּעַר גַּנְגַּעַד "דִּישְׁעָרְרָה" קָוָאָרְטָל
אֲזִי חַרְבוֹב גַּעַוְאָרָן. שְׁרָקְלָלְעַכְעַד עַפְרָעַמְיָעָס הַאֲבָן גַּעַוְוְלְדְּעוּוּת אֲזִן פָּאָרְלָעְנְדָט
דִי וּזְאָס וַיְמַעַן גַּאנְגָן גַּעַבְלִיבָן פָּוָן שְׁוּעָרְדָה. פָּנִים פִּיעָר אֲזִן פָּוָן הַחֲגָעָר. דִי
שְׁתָמָתִישָׁע קָרְסְטָן צְוָמָעָן מִיט וַיְיַעַרְעַז וְאַיְתָן אֲזִן רַאֲסְמָעְנָעָר הַאֲבָן אַפְּגָעָעָבָן
דְּדָעַם צָאָר פּוֹלְטָוב צָו זַיְן נְצָחָן אֲזִין זַיְן מְשָׁאָדָל גַּעַוְעָן בַּי אִים, עַר וְאַל
בְּאַפְּשָׁתְּעִיקָן אֲלָעָה פְּרִיעָרְדִּיקָע פְּרִיוֹוֹלְעַבְיָעָס אֲזִחְוָן דָּעַם פְּאַרְרוּעָרְן יְהוָה צָו
וְאַוְיְגָעָן אֲזִן שְׁתָמָתָה. 1838 הַאֲמֵן צָאָר אַלְעָקָסִי סְמָקָעָא אַרְיסְגָּעָעָזָן אֲתַחַב
(בְּגַרְאַמְּטָאָתָה") זָום חַילְגָעָר וְאַיְפָזָהָרָע. עַר וְאַל אַרְוִוְתִּיקָן אֶלָּעָה יְהוָה אֲזִן פָּנִים שְׁתָמָתָה,
בָּגָרְזִי אֲזִין דַּעַר בָּאַפְּסָעָל אַוְיְגָעְפָּלְגָעָט גַּעַוְאָרָן אֲזִין נִיט בָּאוֹוָאָסָט. חַעַן וְוַיְלֹגֶעַ

וְצִוְּעָדָה ז' 76

לוציא חזי מפן דרביזיליט האט דער פאקט פאסירט אום זומ-גולדלי. אין משך טון הווע-
דערטער ייִרְוָן הנט פאן דעם טאג גבעזנט קיגנות אין אס סען צוֹלֵן זומ אונדזאנט פון דרי מזחה-
העכער קידושים, אין אין מאהילענד גוטה מאכט פאן ווי נאך ביין היינט גו אל מלען רהכינט איז.

קרעטניר, און "דען שוועד" (די שוועדיישע מלחמה) האט אים פארטראבן פון
זין שטיינגרן הווין.
זום סוף פון דער קינה האט ר' יוסף אַריינגעפלאָכטן (און דאס איז
שווין געוויס אַז זיין אַיגנס) אַ פֿאַשְׂרִי בּוֹגֵן פון דעם חורבן, וואָס האט געטראָפֵן
זין פֿאַפְּאַטְּרַשְׁטָאָס קְרֻעְמִיר אַז 1843. די דָּאַיקָּעָס טְרַאָפָּעָס (67-74) האבן
ניט קִין שִׁיכּוֹת צוֹ כּוּמְלִיצְקִיס גּוֹרוֹת, נָאָר אַיךְ הָאָבָּז זַיִּי אַיבּּרְגְּעַלְאָזֶן
בְּכָדִי נִיט צוֹ צַעֲשַׁטְּרָן די גַּאנְצִיכּוֹס פָּן דעם לְידָן.
(ב) די צוּוִיטָעָן קְנָהָה, אַז אַיךְ אַז אַז אַז אַז דָּרְקוֹאָרט, האט שְׂטִינְשְׂנִיִּי
דער, אוֹף ווֹיטְפִּיל אַיךְ וּעָ, פֿאַפְּרַעְלָט צוֹ פֿאַרְצִיכְיְכּוֹגָעָן אַז זַיִּן קָאַטְּאָלָג, הָגָם
דאס בִּיכְעַלְעָ אַז שְׂוִין אַז זַיִּן צִיטָעָן גּוֹעוֹעָן אַז דָּעָר בְּאַדְלְיעַיָּגָע. דָּעָר טַעַסְטָ
פֿאַרְגְּנוּמֶט ? וּוֹיטְלָעָן, אוֹף דָּעָר אַכְטָר גַּעֲפִינְט וּרְקָעָ אַהֲלְצְשְׁנִינִיט: אַ קָּאַזְּקָ
מִיט אַ פּֿיקָע אַז אַיִּין הָאנְטָן, בִּיט אַ פּֿיסְטְּרָיל (?) אַז דָּעָר צְוִיְּטָעָר; לעבעָן
אַס אַ האַרְטָמֶט; הַינְּטָר אַים אַ מְחַנָּה וּלְעַנְעָר.

די קינה ב באהאנדלאט די געשענישן פון יאָר 1656, וועלכע איך סוח דאָ
כאראקטעריזין, מחתת אין "שטורעכומוינט" ז' 75 האָפּ איך ז'י' באהאנדלאט
גונשיינָה אַתְּ.

נַאכְדָּעַם וְיִכְמַלְנִיצֵּקְיָהָאָט דַרְשֶׁפְּרִיט, אֲזֹ פּוֹלִין אַיִן גָּבָר, הָאָט
עַד זֶה אָנוֹטְרָגְנָעָבָן דַעַם מַאֲכְקֻוּדְרָ צָאָר. דָּאָס אַיִן גַּעוּדָן יַאֲנוֹאָר 1654.
בְּפָלַד נַאכְדָּעַם הָאָט מַאֲסְקוּעָ אַגְּגָהָיוֹבָן אַמְלָחָמָה מִיטָּ פּוֹלִין אָנוֹ אַפְּגָהָאַלְטָן
אַרְ רַי נְצָחָנוֹת. דַעַם וּזְלָבָן יָאָר אַיִן אַרְיִינְגְּפָאָלָן אַיִן דַי הָעַנְתָּ פָּטָן דַי מָאָס,
קְפָּוּוִיטָעָר סְמָאָלָעָנָסָק, אַיִן 1655 — וּוְילְגָעָ, קְחוּגָעָ אָנוֹ גַּרְאָדָגָע. פָּוֹן דְּרוּם הָאָט
זִיךְן דַּעְרוֹוִילְלָעָ גַּעֲרוּקָט אַוִּיפָּ דַעַר פְּרִילְשָׁעָר טְרִיבְּתָאָרִיעָ כְּמַעֲלִינִיצְקִי מִיטָּ זַיְנָעָ
קְאַזְקָן, וּעֲלַכְעָר הָאָט אַיְנְגָנוּמָעָן לַוְּבָלָן. אַפְּלָלוּ לַעֲמְבָרְגָּ אַיִן בָּאַלְעָגָרְטָ
בְּגַעְוָאָרָן, אַבְּעָר אָן עַרְפָּאָלָג. פָּוֹן מַעְרָב הָאָט זֶה אַ וּוֹאָרָ גַּעַטְאָן אַוִּיפָּ פּוֹלִין
בָּאָרָ דְּרִיטָעָר סְנוֹגָא — דַי שְׁוּעָהָן. עַס הָאָט גַּעַהָאָט אַפְּנִים, וְיִ דַי פְּרִילְשָׁעָ
דְּדַעְוּבְּלִיקָ וּוְאַלְמָטָיְן עַרְבָּ אַנְסְעָרָגָגָן; נַאֲר מַאֲסְקוּעָ הָאָט זֶה אַרְוּמְגָעָן.
אָזֶה לְוִינְטָ אִידְ נִיטָּ, שְׁוּעָדָן וְאַלְמָוָרָן זֹו שְׁטָאָרָק, הָאָט צָאָרָ צְלָעָקְסִי
מַפְּכָאַלְקָאָוִיטָשָׁ גַּעַשְׁלָאָסָן אַ וּוֹאַפְּנְשָׁטְלְשָׁטָאָנָדָ מִיטָּ דַי פְּאַלְיָאָקָן, כְּדַי זֹו הָאָפָּן.
פְּרִיעָהָעָן קָעָנָד דַי שְׁוּעָהָן.

די מסקעוווטישע נזהנות און ליטע און רײַסן האבן טײַער געקאָסֶה
דער דראָטיקער דִּישָׁעֵר בְּעַסְלְקָעָנוֹג

² חונן די צורות, מואס די "זריזות קהילות אין פתרן זינען יעמוקלט איסגענטטעןונגן," וברופם, דוד קייפמן, "שוד השוודיים בקהילות מטרון בשנת ת'ג", מזרח ומערב [בניגן]

חייאל (גערופן יהיאלא-מייכל) — א' 11, אמ"ר.
 י'צחיק — א' 12, אמ"ר.
 י'שראל — א' 12, אמ"ר.
 לאָזעַר — א' 37.
 עזריאַל בָּן יְעַקֵּב י'צחיק — א' 12, אמ"ר.
 שלום חזון — א' 63 אן 64, ב' 21 (כי איז דאס ביידע מאָל דער געט-
 לעכער?).
 שלמה — א' 12, אמ"ר.
 וויטער פון די קראַט זוירער קרבנונג:
 י'צחיק בהן — א' 69.
 מרדכי — א' 69.
 פון כמעלניצקיס אַנפֿרְיעָרָה:
 אל עקס אַנדער — א' 4.
 י'אַשְׁקָע — א' 4.
 קרייעוועב אָס — א' 45, ב' 11.
 וויטער פון די שוועגן:
 טאָרטְּבָּזָן — א' 69.

די קינה ב איז אָן שומ ספק געשריבן אוונטער דער דירעקטער
 ווירקונגע פון קינה א. & גאנצע ר' אויסדרוקן חורן זיך אַיבערן:
 אַקעפל, בָּקעפל: דערוויל פיל ליטט ניט קענען עס פארשטיין, קען
 עס ניט אָזָא צו הערצן גיינ.
 אַקעפל, בָּקעפל: גאנטס שטראָפּ פָּאָר זיך זען, זיך צו גאנטס פָּאָרְכְּטָן.
 פָּאָלְאָנוּ — אַקעפל, בָּקעפל: דעריגען ווערט אַלְקָ בְּקִיזֶר לְעֹזָן, אָז ווער ער
 וועלבערט דערביי געוועגן.
 אַקעפל אָן 71, בָּקעפל: ער זאָל אַמְּאָל אָן אַוְיפָּהָעֲרוּנוּ לְאָן.
 אַ, ב' 19: קריעה דיסן.
 אַ, ב' 14, ב' 32: מיט הָרְוִינִים העט מען קענען מאָן אַ ברוקן.
 אַ, ב' 20: די ברכה על השחיטה.
 אַ, ב' 63, ב' 29: ווען אָרָק געדענְקָה, טוט מײַן הָרָץ פָּאָכוּן; וואָס זיך האָטָן
 אַונְגָּעַטְּרָפּ אַלְקָ דערשטָאָכוּן.
 אַבעָּר אַחוֹז דעם דאייקן צוֹאמְעָנָהָגָגָג, וואָס וואָרטְּסָטָס זיך ממש אָן ד'

¹ די פאקטן זיינען דער יְעֻמְדָּקָאִיא עַנְצִילָאָפְּרָדִיא.

אי' 166 צוירק פָּאָרְנוּמָעָן געווֹאָרָן פָּוּן דעם פּוֹלִישָׂן חִילְּ-פִּירָעָר מִיכָּאֵל פָּאָז
 האָבן יְהִוָּן בָּקְוּמָעָן צוירק די "רַעֲכָסְטָן" פָּוּן פָּאָר דער מלְחָמָה.
 פָּנְלְעַכְעַס יְסָרִים האָבן איזיך אַיבְּעַרְגָּעַלְעַטָּס די אַנדְרָעָז יְדִישָׂע קְהִלָּת
 פָּן לִיטָּע-דִּיסְּן. אַונְגָּזָעָר קִינה גִּיט נִיט קִין אַינְגָּלְהִיטָּן, אַבעָּר זיך שִׁילְדָּעָרטָס
 זִיעָר אַינְדְּרִיקְלָעָךְ די טְוִיטְשָׂרָעָק וואָס האָט יְמָמָלָט אַרְוָמְגָנוּמוּמָעָן דעם גַּנְצָן
 זִירְשָׂן צִיבָּר.

2

עם וואָלָט מִיךְ פָּאָרְפִּירְטָן צו זוֹוִיט פָּוּן דעם אַיצְטִיקָן עַנְיִן, ווֹעָן אַיךְ זאָל
 דָּא גַּעַמְעַן גַּעַמְעַן אַוְיסְפָּאָרְשָׂן בָּאָרְיכִּיתָה, וואָס די בִּינְזָעָז יְדִישָׂע קִינוֹת טְרָאָגָן
 אַרְיִין נִיט אָז דער קַעַנְטָפְּנִישָׂן פָּוּן די פָּאָקְטָן. אַיךְ וּוּלְזָעָז דָּעַרְבְּעָר בָּגָאנְ-
 גַּעַנְעַן מִיט אַוְיפָּשְׁטָעָלָן בְּלוּזָן אַפְּרִיטָה פָּוּן די שְׁטָעָטָן פָּעָרְיוֹאָנְעָן, חָאָס
 וּעָרָן דָּאָ דָעַרְמָאָנטָס (אַדְרָעָר בָּבָאָטְמִיטָה די קִינה אַדְרָעָר בָּ, דָעַרְזִיפְּרָעָר —
 די סְטְּרָאָפּ, אַמְּרָי — דעם "אל מלָא רַתְמִים", וואָס אַיְזָגְעַבָּן צו אָ).

שְׁטָעָט:

- אָוּסְמָעָן — א' 37.
- אָסְטְּרָע — א' 52.
- בָּאָרְד — א' 66.
- וּוִינְיִזְעָן — א' 52.
- טוֹלְטָשִׁין — א' 37, א' 48.
- לוֹבְּלִינְ — ב' 6, ב' 23.
- לְעַמְבָּרְגָּן — ב' 12.
- מְעַזְּשִׁיבָּזָש — א' 66.
- גַּעַמְרִיאָזָו — א' 3 א"וו, א' 47.
- פָּאָרְעָבִישְׂטָש (Pohrebiszece) — א' 29.
- פָּאָלְאָנוּ — א' 66. דָא אַיְזָגְעַבָּן גַּעַמְעַן מִיטְוָאָז, דָרְיִי סְעָגָן.
- אַן אָבָ (לוֹט הַאֲנָגָוּעָר, יְהִוָּן מְצָלָה: "בָּיּוּם ב' אָ, בְּחִדְשָׁ אָבָ").
- פְּרִילְוָק — א' 29.
- קְרָאָסְגָּע — א' 52.
- שְׁאָרִינְגְּרָאָד — א' 52.
- וּוִיְּטָרְנָאָר קְרָעְמָזִיד אַן מְעָרָן — א' 67 א"וו.
- בְּעַזְּאָנְעָן:
- זְכָרִיה חָזָן — א' 60.
- חִימִים — א' 12, אַמְּרָי.

אויק, זען מיר די פארביבינדונגס-לונייעס מיט דעם גאנגן מין היסטארישע פאפעיע וואס מיר פארמאנן. זער גוטס פון אלף-ביהת און דער אקראסטייכאן האקסן אדריס פון דער העברעישער דיכטונג פון מיטלעלטער. ספצעיציל פון די שליחות און קינות, און ווערט בריט אונגעונדט אויך איז עלטערע יידייש ע שרייפן. דאס גילוי "אנדרטורי האבן מיר בעוחאלס סיאַל ווען נאכט-און ביינאכט, סיַאל שווין וווען אינדרפררי" טאטאמט אויך פון דער העברעישער טראדייעז (דברים כה, סז) און דערמאט אונדו אַטמייגער אין מגילת ווינז. "אוֹ לְנוּ בַּיִתְהָאָנוּ" אֵין דער צוונגען אין דעם קלֶגֶליד אוֹפֶן חורבן פון אונגעאריש-בראָד 1693. די ווענדונג צו דער זון, זיוואָל שינען, (א 21) חורט זיך איבער אין דעם שבתי-צבי-לייד (ספ"ר 31), וואס ווערט איבערגען-דרוקט אין דעם בָּן. מיט אין וואָרט, אַטראָם פון טראדייעז, ועלכע איז אוֹ שטאָרָק. אָוֹ ער ווערט ערטרויז פֿאָרגלווערט אָן אַשְׁבָּלָן. אַבְּער דאס טעטערט ניט. אָוֹ די באָשרְׁבָּונְׁגָּז אַל זין פֿאָרבִּיך אָן בָּלָט אָן ווִיכְטִיךְ. זוֹ קינה אֵין צוֹנְגָּעָן דער ניגן: צוֹ ווְינְגָּעָן לְוִיט "אָדִיר אִים וּנוֹרָא". בִּידְעַ טעקסן זיינען נאָר די אָפְּשָׁעָלְצִיכְנָס (אין אָרְגְּנִינְגָּל שְׂטִיעָן בלוי). תְּחַז דעם דאָרָך דער ליינער האָבן אֵין זיינען, אָוֹ אָנטְסָטָט זִיכְרָנָס בָּאָן, פָּאָן טָהָרָה, תְּאָן טָהָרָה, בָּאָן טָהָרָה, בָּאָן טָהָרָה.

טעכניישע טעמיימ, גענוצט ב אָן בָּן, ב אָן פָּאָן, תְּאָן טָהָרָה, בָּאָן טָהָרָה.

3

קינה על גזירות הקהילות דק"ק אקר"יינז.

אוֹ לִיבָּן רְבָּותִי, ווִישָׁט. אָוֹ די קינה גָּאָר שִׁינְזָס אוֹרִיךְ לשׂוֹן הַקּוֹדֶשׁ גִּימְכָט אִיט. אָוֹ דָּר וּוְיַיְלָה פְּלִיל לְוִיט נִיט קָעִינְגָּן עוֹ פרְשָׁטִין. קָעִינְגָּן עוֹ נִיט אוֹ זָם הַעֲרָצָן בְּיַן. האָבָן גִּיבְעָטָן לְוִיט קָנְן דָּר הַיְלִיגִי צִיטָס. אָנָן דִּיטְשָׁן צוֹ דָּרוֹקָן הַלְּבִי פִּירְטָל בְּיַן. אָן סְדוּר צוֹ לִיגָּנָה. גָּאָט שְׁטָרָאָפָּרְדָּקָן דָּר וּזְהָן. קָעִינְגָּן צוֹ גָּאָט פְּאָרְכָּס גִּיבְעָטָן.

² טאטאלק' ז 140–192. אָן דעם אָרְיִינְדֵּר דָּאָרְט זיינען אוֹרִיךְ סָפָרָן אַל גָּוּמְפָנְגָּז דִּירְשָׁוֹת וְעַזְנָן אָנְדָּרְזָר הַיסְּטָאָרִישָׁר פָּאָזְזִיעָז. זע אוֹרְיךְ דעם נִעְמָנְסָטָט קָאָפִיטָל (IX). –נְגָלִי דָּר שָׁאָזְקָן, יְזָדָר יְזָדָר וּדְרָהָה זִין אַיכָּה, פָּוֹן אָן אָכְרִיקָּנָט זְאָרְטָה אַבְּגָרְפָּרוֹקָט אָן וְלִיגָּנָה טָהָרָה טָהָרָה, גָּאָט צוֹ גָּאָט.

³ אָרְיִינְגָּעָן מַן פְּרָקָט. ד. קְיַיְמָטָן 1894 אָין מַחְחָיִ (אָין אוֹיךְ אִין אַטְמָנָה). אַפְּדוֹרָק, זִי אַלְלָגָג זָם יְקָרְבָּאָרְטָסָן דָּר פְּרִיחָתָעָר גִּימְנָזִיָּה אַין אָנְגְּנָאָרִישָׁ-בראָד).

⁴ זִי לְמָלְלָה זִי קְלָטוֹרָהִיסְטָרִישָׁס חִיכְטִיקָס דְּשָׂרְטָיְגָּוָן צוֹן דִּיחָוָה-מְנָהָגִים אָין קינה סְמָרָטָפָע 40–39.

⁵ זִי תְּבָרָה 1 אוֹיךְ ז 193.

⁶ = שְׁמָן. ⁷ = חִילִי, מְחַמֵּת. ⁸ = חַלְבָּגָג פִּירְטָל בְּיַן. ⁹ = לִינְקָן.

דאָרְין זְוָרָט אַישָׁ בְּקִיזְוָה (לְעֹזָן), אָוֹ זְוָרָ ערָזְעָטָר דָּר בָּי נְזָן זְוָעָזָן; וּוֹאָשָׁ זִיךְ פָּאָר מַעֲשִׂים האָבָן פָּאָר לְאָפָן, אָוֹ אַיְזָן טַיל קְהָלָות דִּיאָן. עַש האָכָן גִּיסְטָרָפָן. וּוֹעָר זְוָרָט לְיַיְאָן דְּיאָ קִינָה, וּוֹעָרָט זִיךְ גּוֹיִשָׁ בְּיַוְנָה / תְּשֻׁוְבָה תְּפִלָּה זְדָקָה צוֹ טְאָזְנִי, אָוֹ ערָזָ זְאָל מַאָלָא אָרְיךְ הַעֲרָן לְאָנָן. קִינָן גְּדוּרוֹת לְנֵד אָקְרִיְיָנִי לִיטָס "אַמְּעָרְרִיָּן" / בְּלָד אַיְן הַילְגָן לאָנָד פִּירָאָר.

חוּרְ זִיךְ האָט גִּיכְכָת וַיְלָאָ זַאָקָן. דָּרְטָ שְׁנוּדָה האָט אָקָה, אָקָי טַח יַאֲגָן / אַיְזָן זְיַיְנָם שְׁטִינִי הַוִּזָּן, אַיְזָנְגָן אֵין מַלְמָד אָנָן דָּרְטָ קָלְרוֹג / דָּרְ וּוֹיְלָאָ זַאָקָה אַיְזָן קוּמָן, גִּילְעָרָנָט פָּוֹן אַבְּינוּ יַעֲכָב דָּרְעָן סְרוֹטָן / מַהְגָּה אַושְׁפְּזָא צוֹ זִיְנָז / אָוֹ בְּהִיטָן וּוֹיְסָרָ פרְפִין, טָוָט אֵין מְזוֹהָ קִיפָּן / גְּשָׁוִינָד דָּר צוֹ לִיפָּן; לְאָזָט זֵיאָ נִיט זִיְנָן צוֹ טְיָאָר; מַן נִיבָּט דָּאָקָר פרְבִּיבָּ אֵין דָּרְיָאָר.

בּוֹלְכוֹת זָה אָונְשָׁ דָּר לְיַוָּן / פָּוֹן הַעֲנָדָ דְּיאָ בְּיַוָּן, יְרוּשָׁלָיִם צוֹ זְוָהָן, קְרָבָנָה גִּינְעָהָן. קִינְגָן דָּרְטָ קִינָה / בָּאָ בְּנָהָן, דָּיָאָ פרְשָׁרְטָן צוֹ אַנְגָּדָר טְרִיבָּגָן, אַיְן סְפָרְחִים אֵין שְׁרִיבָּגָן. אָוֹן, דָּרְטָ נִיגְנָן גִּיטָס אוֹ אָרְיךְ אַדְּיר אִיּוֹם וּגְבוּרָא / יְיָיָץ פָּכָל צָרָה. אָלְפָ בְּית פְּאָרְגָּנוֹם אָוֹן פָּטָן מְחַבְּרָא אַזְמָה. יְשִׁיבָה לְכָמָה הַתְּחִתָּהָמָה.

1 אָזָר לִיבָּן פְּרִינְד לְאָטָנוֹ אָוּנָשׁ וּוֹיְנָן אָוֹן קְלָאנָן

אוֹרִיךְ דְּיאָ גְּרוֹתָה וּוֹאָשׁ גִּישָׁעָהן זִיְנָן אַיְזָנְגָן טְאָנָן

בְּשָׂנָת חְבָלָאָ מְשִׁיחָה צוֹ טְעָקָן אָוּנָשׁ קָאָקָוִין אֵין

מִיט גְּרוֹשָׁ אַכְּרוֹיָה, אַיְזָנְגָן צוֹ וְאָגָן;

2 בְּפְרָסָט אַידָרְטָוִי וּוֹיְבָרָ אָוֹן פְּרִידָן,

וּוְיָאָ אַיְזָן פָּאָר שְׁטָעָרָט וּוֹאָרְדָן אָוּנָרָ פְּרִידָן;

עוֹ אַיְזָן בְּלָיְזָן צוֹ רִיסְטָן דְּיאָ קְלִיָּן.

אוֹ וְיָאָ גְּשָׁרָאָן אַיְבָּר דָּרְטָ גְּרוֹשָׁי לְיַוָּן.

3

גְּרוֹשָׁ גַּעֲמָרָבָן דְּיאָ קְהָלָה קְדוּשָׁה פָּר לְגַנְגָּז!

וּוְלָקָן שְׁרִיבָן וְיַאֲזָן צוֹ בְּעָנוֹתִינוֹן הַרְבִּים אִיְזָר גַּנְגָּז;

מִיט קָאָסָס וּוֹנָן דְּיאָ רְשָׁעָתָם גִּילָאָפָן אָוֹ טָמָן שְׁנִידָן גַּנְגָּז;

4

= דְּגַוְיָגָעָן.

5 = גָּאָט.

6 = גָּמְגָלָן.

7 = לְעֹזָן.

8 = אַזְמָגָעָן.

9 = צְפָנָה.

10 = פְּרָגְטָן.

11 = לְקָאָטָן.

12 = חַבְּלִי מְשָׁחָה.

13 = גְּמָרָה.

14 = גְּרָפְּטִיקָטָם;

15 = דְּפָרְטָמָטָן;

16 = גְּרָמָנְגָּז;

17 = בְּלָיְזָן;

18 = בְּלָיְזָן;

19 = בְּלָיְזָן;

20 = בְּלָיְזָן;

21 = בְּלָיְזָן;

22 = בְּלָיְזָן;

23 = בְּלָיְזָן;

24 = בְּלָיְזָן;

25 = בְּלָיְזָן;

26 = בְּלָיְזָן;

27 = בְּלָיְזָן;

28 = בְּלָיְזָן;

29 = בְּלָיְזָן;

30 = בְּלָיְזָן;

31 = בְּלָיְזָן;

32 = בְּלָיְזָן;

33 = בְּלָיְזָן;

34 = בְּלָיְזָן;

35 = בְּלָיְזָן;

36 = בְּלָיְזָן;

37 = בְּלָיְזָן;

38 = בְּלָיְזָן;

39 = בְּלָיְזָן;

40 = בְּלָיְזָן;

41 = בְּלָיְזָן;

42 = בְּלָיְזָן;

43 = בְּלָיְזָן;

44 = בְּלָיְזָן;

45 = בְּלָיְזָן;

46 = בְּלָיְזָן;

47 = בְּלָיְזָן;

48 = בְּלָיְזָן;

49 = בְּלָיְזָן;

50 = בְּלָיְזָן;

איז אך דורך אידיע הנדר ווארן גיפעלטן,
 מיט גירושה אכורות אויף דער גסין אונ פעלד,
 מעד איז שרייבן קאן אודר מעלה.

 זו לײַדר, וויא האט דער חורבן קענן גראשר זיין,
 או זעלכי רבנים או אײַן טוט צעלן געמן אײַן!
 הקדוש רבי ישראאל ורבּי עזראיל—אוּ וויא דער גראשי פײַן!
 הקדוש רבי חיים ורבּי שלמה, פר פינסטרט דער ווּן שיין!

 זו מיר מעון וואל קלאנן מיט וויאָן אונ ברוכן,
 או אונש זיין זעלכי קדושים ווּק קומן!
 אוּ נשמות ווערן גויס דואָן בִּיאָ אנדרי פֿרְטָן—
 ערעה הרוגני מלכות בֵּיאָ על קידוש השם זיין אום קומן.

 זו נונ מאָג וואָל אייטלכּר ווּינְן אונ קרייעַה ריַּיטָן,
 וואָש דא האָבָן גיטָן ריקטָס פֿוּיאָרָן אַין רִיסָּן—
 די היליגִי ספרִי אַורתִזְמִיס פְּלִיסְקָן,
 דרום טוט שרייאָן אוּ אַין פֿרְיאָ טוט שׂוֹעֵר קרייסְקָן.

 זו ספרִי תורתִז אוּ הקיטָט דריַּוּן נימכָט פֿאַסְטְּלִיוּן אַירְקָן פֿיסְקָן,
 היליגִי תורה, ווּ זאל דִּין דאַש נִיט פֿאַר דִּיסְקָן
 אוּ ווּיא, ווּיא האָס מען פר אָונְדִינְגָּט דִּינְיָהָרִיךְ זָאַסְקָן,
 דרום פֿיַּן אַין מיט טְרָעָן אוּ אַין באָרְפְּלִיסְן. (1)

 זו ערְד אָגָּש זאל מִן זִיךְ אַוְיף דָּעַן קָאָפְּ לִיגְנָן,
 דָּעַן דִּיאָ צְרָה אַיְוָנִיס צָו שְׁרִיבָן אַוְיף פֿיל בְּגִינְזָן
 פֿאַר צְפָר קָעָן סְמִיר זִיךְ נִיט דִּירָן נָאָר דִּינְגָּן.
 העָר גָּאָט, בהָיָס וּוּיטָר פֿאַר אַירִי פֿיַּיל אָגָּש בְּגִינְזָן.

 זו פֿאָרט וּוְיל אַיך דיַת תורה אַין קְשָׁיא ¹³ :
 זִין זַעַן די היליגִי אַותִות ווּידָר אַין הִטְלִיגָּנוּן
 אַין תִּרְזָחָן קָאן בָּן זָאָקָן, אַין נִיט גִּילָּוּן:
 וּוְיל אַירִי לעֲרָנָרָעָן גִּירָּבָת ווּארָן מיט שׂוּעָרָט אָונְ בָּוּגָן.

 זו צָו וּוּס זָאָל דיַת היליגִי תורה וועָרָן גִּירָּכְכָּר,
 פֿלוּמָר וּעַן יְשָׁרָאֵל אוּ דיַת בָּהָמוֹת וועָרָן גִּישָׁחָטוֹן
 וּוּרְעָט וּיאָ לעֲרָנָן טָאג אָבוֹן נִכְתָּן
 דער הלְבָנָן האָס זִיא אַיר פֿבּוֹד ווּנְגָגָן גִּיאָכָט.

קִיטָּה אוֹרָף כְּמֻלְבִּיצִיקִים גָּוֹרוֹת

זָאָגָן העטן זִיךְ לִיבְרֶשֶׂט לְאַזְנָן פָּנָן טָאַטְרִין פָּאַגְּנִינְ...

זִיךְ דָּעַר יַאֲשָׁקְיִי אָוָן דָּעַר אַלְפְּסְנְדֶר,
 זַיְאָ שְׁוֹנָאִים יִמְחַט שְׁמָם אַיְגָר וְזַיְאָ דָּעַר אַנְדָּר:
 וּוּיאָ זַיְאָ זַאָּכָג זַיְבְּגַעַזְעָן קְהִילָּות קְדוּשָׁת קָאָפְּן צַו אַנְגָּדָר,
 אַוְאָ בָּאָלָד זַאָּטְלָן זַיְאָ זִיךְ אַרְיוֹן אַלְיָ לְנָדָר,
 זַיְאָבָּן זִיךְ צָוּמָן עֲרַשְׁטָן נִישָׁט אַז אָז פֿיְזָקָג לְאַזְנָן זַעַחָן,
 צְלָמָרְטָן מְשָׁהָזָיָן טָעַטָּן זַיְאָ יַעֲהָזָ...

אַבְּרָ זַיְאָ שְׁטָסָט לִיְתְּ טָעַטָּן אַיְינָן דִּיאָ קָעָט פְּרָ דְּרָעָהָן,
 זַיְאָמָה אַז אַז לִיְדָר יְוָם דִּיאָ סִינוּי גִּישָׁהָן,
 זַיְאָרָן זִיךְ וְזַיְדָר גְּשָׁוִינְד זַעַצְנָן צַו פְּפָעָרְדָ...

זַיְאָהָן זַיְאָ אַחֲעָק צַו בְּרִיטָן בְּגִנְעָרָד,
 דָּעַר מְיַלְלָה האָט בְּנָן אַיְינָן גְּשָׁרְיָא פָּנָן פּוּלְשִׁי זַעֲלָגָר נִיהָעָרט,
 זַיְדָיָה הָיָודִים זַאָּלְטָן לִיְפָן אַז שָׁלָאָס אַז בְּקִשְׁקָשָׁ...

זַיְאָרָן מְחַשְּׁבָה רָעָה אַז בְּעוּהָה נִירָאָן,
 וְזַיְדָר אַיְינָן קָול נִימְכָט, זַיְאָן קָאָקְוִין שְׁלוּחָי שְׁטָן,
 אַוְרָחָ רָעָם גָּלְיָהָאָבָן זִיךְ דִּיאָ פֿוּיאָרָן בְּרָאָטָן,
 מִיטָּהָקָן אַז שְׁפִיטָן, אַז וּוּלָטָם פְּלִישָׁ בְּרָאָטָן,

זַיְאָרָן שְׁוֹנָאִים זַיְיָן אַז שָׁלָאָס גִּיאָלָפָן,
 אַלְשָׁ גִּיהְרָגָט וּוּאָש זַיְאָהָבָן אַז גִּיסְרָאָפָן
 מִיטָּהָקָן בְּיִטְרָן גְּשָׁרְיָא, זַיְאָהָבָן זִיךְ שִׁבְּרָר אַז גּוֹאָפָן,
 רְבָשְׁעָעָן הָעַלְפָּ דִּיאָ צַו דִּירָהָפָן,

זַיְלָיָה הָיָודִים מִיְּנִיטָּעָן גְּעַבְּךְ צַו אַנְטְּרִינָן,
 דָּעַן זַיְאָהָט אַיְינָן לְאַקְ הִינְטָרְדָעָם שָׁלָאָס טָאָן גְּפִינְגָּן,
 אַזְיָ אַבְּרָ גִּיוּעָן קִין חִילָוק דְּרוּישָׁן אַדְרָ דִּרְגָּן,
 עַשְׁהָעָם זִיךְ נִיט אַרְגִּידָרָ קַעַנְגָּנוּ שְׁפִינָן,

זַיְאָגָן, שְׁלָאָגָן טָעַטָּן זִיךְ גְּלִיָּחָן,
 עַשְׁדָר טְרָאָנְקִינְגָּ פְּלָ אִים טִיפְּן טִירָן,
 דִּישָׁן חָאוֹרָן אַיְיָן גִּישָׁוּמָן זַיְאָהָבָן גִּיהְרָגָט אַן דָּר בְּרִמְגְּלִירְדָ...

נִיט גִּשְׁוָנָס יַוְגָּג נָאָק אלְסָ אָרוֹסָן אַדְרָ דִּירָן,
 זַיְבָּדָהָגָן מְהָרָהָגָן זַיְאָהָבָן גִּירָּבָת,

זַיְבָּדָהָגָן מְהָרָהָגָן זַיְאָהָבָן גִּירָּבָת,

² פְּלָלָן—מָאָכָן פְּלָלָן, דְּרָחָרְגָּעָן. ³ זַחְוִי. ⁴ רְשָׁעִים, גְּטָלָעָוָת מְפַנְּסָהָן. ⁵ גְּבִיוֹן.
⁶ גִּינְזָן זַו קִינְזָן. ⁷ זַעַחְקָטָן. ⁸ זַעַחְקָטָן. ⁹ זַעַמְטָעָלָעָס. ¹⁰ טִיחָן. ¹¹ לְחִינָּה.
¹² גִּינְגָן, גִּירָגָן. ¹³ רְצָאָן זִיךְ — דְּבָרָגָן זִיךְ. ¹⁴ פֿיַּיל אָן גִּינְגָן.
¹⁵ פֿרָגָן, דִּילְעָקָטִישָׁעָ גִּיפָּאָרָם — פֿרָגָן, ¹⁶ גִּעְבָּרָאָט. ¹⁷ דְּרִירְבָּרָר. ¹⁸ חִינְגִּיקָן.

¹ זַיְאָגָן גִּימְרָאָחָצָר זִיךְן. ² אַיְמְפָרְעָפָקָטָן, זַיְאָהָבָן גִּעְזָעָן. ³ אַיְסְנָגְרִיסָן אַיְן אַרְגִּינְגָל.
⁴ גְּלָוְרָטָן. ⁵ אַוְסְגִּילִיכְן, דְּרָכְקָוְטָן. ⁶ זַקְבָּן. ⁷ כִּי סִין, אַזְמְטָהָזָקָן. ⁸ פְּטוּלִישָׁצָן.
⁹ דְּרוֹגָנוּ שְׁלָלָם. ¹⁰ אַיְמְפָרְעָפָקָטָן, זַיְאָהָבָן גִּעְמָיָנָה. ¹¹ חַקְלָתָן נִיסְפְּקָהָנָן.
¹² אַיְמְפָרְעָפָקָטָן; עַס זַיְגָן דְּגָטְרָוְגָּקָטָן. ¹³ אַזְמְדָרְבָּאַרְמִיגְלָן. ¹⁴ קְרָטָטָן.

25 עבר אונ קאוקין זיך גיזומלט אונ די בינן,
עש איז קיין טעם וסברות אונ ריון מיט אינן,
דער קיל זיא זיין פויארן, האבן פלאגן צו דינן.
האבן נישעטן אונ איינט טאג דיא פערטרו מיט איר זינגעג
26 חדיד, זע, זויא הרגתן מון דיא מוטר מיט איר קינד,
מיט אCKERיות ניט וועיא מון עש און דער תורה גפיגנד;
די מתים לאונ ליגען איט רענן אונ זינגעג,
אך פיל לעבענזיינר היהט און גרוונ גיהוארפן גשוינד.
27 רוער האט וועלכי מעשים גיהערט פאר אלטהי ציטן,
אווא באCKERיות אום צו גין מיט דען לייטן
צז טיטן אויף דעם קברות גאנן שוחד אויף אלן זינגעג,
לייטן צום טוט אונ וועלטן מון איין חתן אנטקען דרייטן.
28 טודות התורה וווארן צז דיסן אונ פָּר שטערט,
פָּיל גישעט אונ זינגעג צז גידעקט מיט ערדי;
האבן אלש גיטאן, בימנט האטש גיווערט,
דען דער מלך איז גיליקן¹ גישטאובן און דעם גיבערדי.
29 פָּאַרְיִיבִּשֶּׁט אונ פָּרְילִוק, קהלהט העטן ניט קענען זיין בעשר,
זינגען גיהרגט גווארן² מיט שׂוערטיר אונ מאעדער.
היזיר מהורייב גיווען אונ די שלעסֶר;
אלֵי טאג זיין גיווען דייא צרות לענבר אונ גראעסֶר.
30 בין גלייך או איין שאַפֶּן, חוֹיְשַׁ זיך ניט צז ווענדן,
טוט אונש בירזיבן אונ שענגן,
מיט געלט נאָך גוט האט מון נישק קענען ענדן,
מציל צז זיין פָּון אירן הענדן.

31 ניטים ובותלות בטמא גיווען אונ גישעטן,
אך פָּיל כומר גיווען³, פָּון יהודֶה וועק גיווענט,
פָּיל שולן איין גיליגט ביז אויף פָּיר ווענד.
לייבר גאט, ואָרום הלשטן דיך אויך⁴, זע אונדר אלענטווען
32 הערט צז דען חורבן, ווער קענען שרייבן אדר דורךן
פאר ליעד זאל מון דייא האָר אַוְישׁ פָּלוּקְזֶר...

¹ פָּאַרְיִיבִּשֶּׁט. ² זַיְן. ³ גְּלִיכָּר מַעֲן חָקָלָם גַּחְזָקָלָט. ⁴ = גְּלִיכָּר, אַיְכָּר.
* גוונטמען, העוויות. פְּשָׁטוּ: גַּי זַיְקִיךְ חִילְדָּת מַעֲשִׂים. ⁵ גַּחְזָרָן.
* גַּבְּרָאָכָס צו שְׁמָד. ⁶ שְׁן דַּעַם גַּלְיָמָן אַן דַּעַם אַיְנָזִיךְ גַּטָּם.
* אַיְנָלִיכְזֶן—צעשטערן. ⁷ אוֹיְמָהָלְטָן זַיךְ—זַוְּמָעָן זַיךְ. ⁸ = עלטָן, אַוְמְבָלִיכְ.

⁹ אוֹסְרָאִיסְקָן.

10 קלִין אָג גְּרוֹשֶׁ, יְוָגֶן אָג אַלְטֶן,
אלְשֶׁ גְּיִהְרָגֶט וְוָרְדוֹן בְּעוֹהָה מִסְגִּיחָלָטֶן,
וְזַיְאָ לִינְגָן אַין בִּיסְטָ לִיְּבָדָר וְוָאַל גִּיסְטָלְטָן,
פְּמָה נְפָשָׁתָ אָוּ גְּרִימָר אַין דַּעַם וְלִדְגָּן.
11 רָאָבָן אָן פְּלָבִים האָבָן בְּתִים אָפֶן גִּינְעָשָׂן;
נוֹאָר בְּיִינְרָבָן—וְזַיְאָ שִׂיצְלִיָּה האָט מִן אָונָשָׁ גִּמְעָשָׂן;
טָמָאָס וְטָהוֹרָס פָּרָ מִשְׁטָן, וְוּדָר קָאָן דָּאָו פָּאָר גִּעְשָׂן;
וְזַיְאָ זַיְנָן זַיְ שְׁׂוּבִים⁹ צו דָּר עַדְגָּן גִּיעָשָׂן.
12 שְׁנִי זַיְן, זַיְאָ האָשָׁטוּ קָעָן דָּרִין לִיכְטָ שִׁינְגָּן,
אָס טָאָג בְּן הָאָס טָאָן פָּרָ לְרָזָן אֶל דִּיאָ כִּינְגָּן
אַין שְׁוֹסִי דָּעַיְמָטָר אַיְרִי קִינְדָּר דִּיאָ קִילִינְגָּן,
אוֹיף אַיְדָן אַיְגָן מַנְיָן גִּישָׁחָס דִּיאָ וְוִיְּבָרָ רִינְגָּן.
13 גְּמִימִים זַעַן גִּילְעָן טָטָה הַיְּן אָג וְזִידְרָן;
אוֹרְדָר חִיבָּר גְּיוּיְינְס אוֹיף אַיְנָן¹⁰, גִּיפָּאָלִין גִּידָר.
אוֹהָאָט מִן זַיְאָ אַיְגָן גִּשְׁהָט אָוּ זַיְאָ וְזִידָר...
חוֹיְשַׁ אָג, זַיְאָ קָעָן פָּרָ צָעָר גַּנְץ גְּלִילְבָּן דִּיאָ גַּלְיְדָר.
14 אַפְּקִינְדָּו לְאָגָן דִּיאָ מַתִּים אַונְטָר דָּעָר זָוָן;
איַן קוֹרֶשֶׁ דָעָן אַנְדָּר בִּידְעָטָן, דָעָר אַינְטָרָשָׂן הָאָטָש גִּיהְאָוָןְגָּן,
אוֹיְזָא אַיְבָר דָעָר מַכָּה אַרְבְּלִילְגִּינְגָּן אָונְגָּן¹¹ פָּר זָוָן¹²,
סְגִּינְיָה הָוּנְדָּרָט קִינְדָּר צוּ גְּפִינְן אַין גְּרוֹגָןְגָּן.
15 גַּעֲבִין¹³ אָז דִּיאָ אַוקְסָן צוּ שְׁחִיתָה וְוָוָרָן גַּפְּרִיטָט,
נִיְּצָמָן הָאָס אָיר גְּלָוָת בִּידְעָטָן אָז דָק גַּבְּיְרִיטָטָג,
גַּילְעָךְ אַז זַיךְ צוּ קִילְלִידָן אַין אַיְנָ זַיךְ בְּשִׁמְרִיטָט,
דָעָן קָאָט קָאַלְיָן¹⁴ אוֹ אַיְנָ אַדְלִיךְ דָעָד דִּיאָ פָּעָדרָן פָּר לִירָט.

¹ חָאָל גַּעֲטָטָלָט (בָּ) אַיְזָי דִּי עַלְפָּעָטָט פָּאָרָט פָּוָן דַּעַם פָּאַרְטִּיבִּזְבָּן; גַּעֲטָטָלָט — פָּוָן גַּעֲטָטָלָט.

² סְיָאָם, שְׁרָעָקְלָפָן, ³ מַעְן — מַפְּסָטָן; פְּשָׁטוּ: חַיְּ שְׁרָעָקְלָפָן הָאָט מַעְן אַונְוָן גַּזְהָגְנָדָלָט.

⁴ אַיְן טָעָקָט שְׁמִיטָט פָּאַרְקִירְזָה: חֻזְבָּיָה, ⁵ שְׁוִימָט, ⁶ = מַגְּדָלָן.

⁷ דָּאָן דָּאָרָט. ⁸ אַוְיךְ זַיְן, ⁹ זַיְאָ זַיְן — דִּי וְזִידְרָר אַוְיךְ זַיְן מַגְּדָלָן.

¹⁰ = חָאָ. ¹¹ = פָּן. ¹² = אַונְטָרָשָׂטָר.

¹³ דַּעַם אַונְטָרָשָׂטָן אַיְן גַּהְעָצָן גַּוָּט. ¹⁴ פְּלִילְבָּן, ¹⁵ אַומְפָּאַרְגָּוָן — אַסְטָגְּרִיפָּט.

¹⁶ גְּרוֹגָט, ¹⁷ = גְּיָאָמָה, נִמְגָנָט — קִינְדָּר. ¹⁸ חַיְּ סְמָאָרָף וְזַיְן.

¹⁹ מַעְן חָאָלָט דַּעַם גַּעֲקָגָט אַיסְטִּיכְסָן חַיְּ ²⁰ צִיְּתָחָרָט פָּוָן נַחְיָד ikah!, מהָד al^{ka!}; אַבְּגָר הַיּוֹת נִיט אַן דָּהָר אַונְגָּט דַּיְיָ לְעַקְסָרָן אַיְזָי אַזְגָּד צִיְּתָחָרָט נִיט פָּאַרְטִּיכְמָט, חָטָט אַמְּרָר זַיְן גְּרָאָכְמִיקָּה גַּנְגָּזְטָן דַּעַם אַונְדָּזָר הַיּוֹטִיךְ גַּאֲלִין¹⁵, מַעְן דַּעַם סְלָוְחָיָהָן שְׁוֹרָס.

איבר דען קדוש הagan בוחש לאוזר זאל מן טרויאן.

28 פרטולוגט זאל וווערן דער סאג אונ שטונדרן.
או אונש האבן גילטסערטס זעלכי הונדרן.
וויבער אן הלו איין טרייך גיבונדן.
פלוךן סובל גייעוועט בזן דאזו ווישיד גינגע א

๙. מיט גיזבעט מיט פינגר נאך גיטיגען
מיט בריטליך', צאלני' שביבז איזן חנן אנטקיגין גרייטן;
עדרא קאוך גיעוועט דער חנן אונג דייא בטלוה איזן דר מיטן;
געפירות צו דר חופה, מיט פלייט אונט קיטל, או יונן זיטן.

40 נשביך סדר אונרליניגט דיא פרומן מיט גישפערט,
חתנה גימכט, ליגן נפירט צו בעט,
אלש נאך גינפאמט, אויף יודשע גירעט,
דאסן זיא האבן בייא יידן גדינט, אויר ברוט זיוועט.

41 זער איז צו דר שרעגן, זייןיג צו צעכָן;
42 זען דיא קנעכט אן אירז הערן ברעכָן;
43 עש איז קוין טעם וסברות מיט אינן צו
44 נישן אנדרשט אן הויאן^ט אונז שטען.

ללאום אין נאך אין חידוש ווישן לאן.
וזה אין שקדחן משרהת איר ווירטן האט גיסאן.
וואו האט ווא גיבעטן זאלט איר אידיידן אין טאן.
וואו ישלט מיט איר דעד פון'ן גוא.

43 חוכר גאט, דער ברם דאו עילנט וועגן,
אי ציאז האט[ן] נפירת זייאן זוזא דיא רצחנים זען גיעועזן,

1. דרוקפֿעלְר אַנְשֶׁטָּפָס גִּילְעָסְטָרָקְטָן—גִּלְעָסְטָרָטָן גִּפְשָׂעָנָדָט.
2. נַכְּגָדָסִיט (פְּרִיצָן) — חַיָּוִן מִינֵּן פִּיגָּגָר.
3. גַּזְּרָעָט לְעֹגָן, חַיָּס וְחַסְבָּעָמָן מִעֲנָתָן פְּלָעָגָן טְרָאָגָן.
4. לְגַנְגָּבָר אָן דְּרִיבְּטָאָר טְיַעֲרָאָר מַגְּנָמָל מִיסְטָעָרְחָאָרְגָּר.
5. גַּרְמָהָטָה אָן דְּעַם אַוְיָן (א' 17 הַרְחָא א') צִימָרְטָן

ג. מנגמם בשם "הוילען" הקט זיך צוננים פרויסגעטיקלט
ה. גזיזטיקס זיך פון זונער (די "דונט") גרויט.

ענומאנטס: פְּרִימָעַן יַיְלָן.
 8. ברוכן (די גֵּטֶרְרִישָׁאַפְּטָן) — מַעֲלָשָׁן.
 10. חַזְקָעָן.
 11. קַיִן יַיְלָן.
 12. פְּרִימָעַן דְּגָרָעָן, גַּעֲמָעָן.
 13. זַיִן אַקְדָּעָן.

Journal of Health Politics, Policy and Law, Vol. 35, No. 4, December 2010
DOI 10.1215/03616878-35-4 © 2010 by The University of Chicago

10. The following table shows the number of hours worked by each employee.

קינות אויב כמעלגייצ'יס גזרות

די פונשן גיועזען אין איד אוינן או מוקן,
מיט הרוגנים העט טן קענין מאין ברוקנו.
ג רבון העולמו דיא ליעט או בהמות נישחט,
אונ וויא ברכה על השחיטה גאר הויך נימכט,
דיא איברגני אמן גשריאן, או האט ניררכט,
חה אַהֲבָן זיא אונש נישפאת אַזְגָּזָן גִּילְכָּטָן.

ר' רבותי, וזה קאן אלוי מעשים זור שרייבן,
זהאש דאס און ביטעכט פאלק טעם טרייבנן!
איינז פורייא פלייש אויז גשניטן בייא לעבענרכט ליינן.
בירעט: עז אויז נון כשר גוועיקט, לאו מען עש בית ולען ריבעט...

אל עזורי העלף, נאנס, דיין פאלק. דען ארטמן;
וז אונגר ליעד. פאר שרכטמן זיין דיין דערטמן;
לנרד אקריאנייניג פאר טעטערט זיין דער לרטמן...
הער נאנס, לאו זיך אש לאב דאל גראטן!

ל'ימער גאט, זיך' וואש נישיכט דיינס פאלק דיא ליבען:
זו טילין אין אשלל או קרויט אדר ריבען,
אויף איננס דיקט זיין קופן זעקש אדר זיבען,
זאגינט גויהיזן פאנץין, די אונגר הול, זונגע אונג שטב גערבריגטען

ג יונן אל גימיניגו, וויא קאן מנ פער צער זויארגזען,
ה לא זיין איזנ גילאָפּן בעק"ק טולטשין די פויאָרֶן;
ק"ק הומנְגַעַן אין דער ליטא אויף איר בלוטס
טאָן ליאָרֶן.

ברית \equiv געקראכט. \equiv געלאכט.

= אַמְגָאָתָה (אַמְגָאָתָה) = עַלְדִּיק.

* אין ארגינול סטטוז צוין "פר" או "שטרט". ג טאפלונגקן (*), נבר ווי איך מארטסן אין זאנט פאנט א דראסעלען.

? – לאָ-לְּגַטְּמָן, אוֹיגֶנְדָּלְפָּט, מְחוּמָת. דָּסֶק חֲקָרֶת אֵין אָרִין אֵין דִּיטָּשׁ דָּוָרָךְ הַאַלְּגָנוֹן, טָן דָּעַט
שְׂפִיטְלִינְגִּישׁ אֶלְלָגְבָּעָן all arme all גְּלַגְבָּעָן פָּאָרְמָעָן אֵין אָנְדוּרָעָן רַמְּגַנִּיסָּע שְׁפָרָאָקָן. וְחַדְּרָאָן אֵין פָּאָלָן.
שְׂפִירְמְרָאָכְנָהְלָהְלָוָגְנָגְלָרְמָן – בְּחַדְּרָאָן זֶיךְ אֵין דִּיטָּשׁ אַוְסְּפָּהְלִידָּעָט der Lärm
שְׂפִירְמְרָאָכְנָהְלָהְלָוָגְנָגְלָרְמָן, אֵין יְדִישׁ לִיְגָרָם. נָאָרְטָן וְחַנְקָעָן הַעֲנוּ מִיר דָּסֶק חֲקָרֶת אֵין לְטָהָן נְקַבָּהָן זֶיךְ

וונגעטר דרך ווירטנגן פון זטראן ווילישער ביטשארט larma (מארץ II 685?)
* זטראן * גוטסטען * רטהר, זטראן.

בנ"ז טרילוני דוד נ"ז מילון פטחים אפטנים. זי מילון גיגאנטוס מילון דם צימורקטוס הוקם מר ניס שאלות ותשובות זי איז זיינר פארטנומיט אין דוד יוניב'רטר שפראן. ווּגְבָן דַּבָּר דֵּין קִיפָּר מִפְּרָחָה-

222-219. יונתן דבנובסקי היה בנו של יעקב קלטמן צביה, ר' מיל'ן און, זכרון ריבנישא, י' 19.

הוּא נָמֵן וְהַלְלוּ יְהוָה.

ויא שיזלך אויס פאר זעהן ווארן דיא שזקן!
לייס צו אכטן או אין אפיל אדר אין מרגז,
אך גאטס, ויא בליבט אונור הערך גאנז!

וְמִינִי טַרְעָרִין אוֹ אֵין בָּאֵךְ וְעַנְןִי גִּפְלָאָסֶן
אוֹיְףְ דַעַר גּוֹרָה בִּיטָר אֲוִישׁ דַעַר מַאֲסָן,
דִּיא הַרְוּגִים אֵין בְּלוֹת חֻלְגָּה לְאָסָן;

אָךְ פִּיל קְהָלָת קְרוּשָׂות וְחַעַק גְּלָאָפָן אוֹיְףְ פִּיל שְׁטָרָאָסֶן.

²² זָאָל אָךְ אָלָע קְהָלָת שְׁרִיבָן וְעוֹר זְיָה וְעַנְןִי,
אֵין נִיט אַפְשָׂרָה; אָךְ חַעַר גִּשְׁתְּ קָעָנָן;
קִיק אַסְטָרָה, וְוִינִיכָּא חַיל אָיךְ גַּעַנְןִי,
שָׁאוּרְגָּאָד, קְרָאָסְגִּי זְיךָ אָךְ טָן צו אַנְטָרָעָנִי.

²³ יַאֲמָרָן, קְלָאָגָן, דִּיא סְרִילִיכְקִיְּתָן אוֹיְףְ זַיְטָן,
אַיְבָר פִּינְגְּה הַגְּדָרָת בְּיוֹוֹאָנוֹנִי לְיַיְטָן.
קִין פְּלָשָׁטָרְמָו נָאָךְ זְלָבָנוֹ אַיְשׁ בְּרִיטָה,
אָךְ גַּאָטָה, דְּרָלִיְּ אַנְשָׁה, עַש אֵין הַכִּיְּצִיְּתָן

²⁴ אָלְ רַחֲםָה, טָא אַונְזָר צְרוֹת יְעָהָן,
וְוִידָר צו דִּין גִּינָּאָד גִּבְעָהָן,
בְּרוֹךְ הַבָּא טָו צו אַונְשָׁתְּ יְעָהָן,
וְוִידָר אֵין אָרֶץ יְשָׁרָאֵל פְּלָגָנָן אָגְזָהָן.

²⁵ מְרוֹת וְקוֹדוֹשׁוֹ וְוָאָרָה, מִט דִּין הַלִּיפְנֵי נִיט שְׁלָאָהָן
וְוִיאָה לְגַנְגָּה וְעוֹרָה זְיָה כְּרִיפְרִיט דִּין שָׁאָהָן
דַעַר טְוָטָה אֵין בְּעָשָׂר אָז ²⁶ צָנִין זִיכְתָּא זַפְלָאָסֶן שְׁטָרָאָה.
וְעוֹר עַש גַּאֲלָה אֵין זַוְּפָס אַדְר אֵין גַּרְחָפָהָן.

²⁶ פִּיל לִיבָּר וְעוֹר אָיךְ נִיט גִּיוֹעָהָט גִּיאָהָן,
צְוָהָן מִין פָּלָק אָוֹ שְׁגָטְלִיךְ פָּאָר לְאָרָן.

² =שְׁגָנָה. פָּרָיוּעָן דִּי שְׁ—דוֹרְכְּלָהָן אֶ גַּלְעָגָהָהָט, נִיט גַּרְחָפָהָן.

אֶ צְלָפָהָן גַּעֲרִיךְ זַעַד 178. ³ אֵין אַרְגִּינְגָּל שְׁאָהָהָן: אַפְּלִיְּתָן, ⁸ =שְׁגָרָאָהָן.

⁴ אַיְשׁ דַעַר מַזְעָן — אַיְגָר דַעַר מַזְעָן. ⁵ =שְׁטָרָאָסֶן — גְּרוֹסְפָּר חַעַם, שְׁלִיאָה.

⁶ הַעֲבָרִיעָשָׁע וְחַנְדָּוָגָה (אֵי אַפְשָׂרָה) אֵין נִיט מִגְלָעָן. ⁷ =שְׁסָרָבָה, חַיְצָע, שְׁפָרָה.

נְאָדָה, קְרָאָפָגָה. ⁸ =אַנְטָרִינְגָּה ⁹ =

¹⁰ =גַּחְוָנוֹרָטָה. ¹¹ =פְּרָהָאַנְדָּרָטָה, ¹² =גַּחְוָנוֹרָטָה. אֵין טָקָע מַפְּרָה גַּרְחָפָהָן

¹³ =פְּלָאָסְפָּרָה. ¹⁴ =זְאָלָגָן, ¹⁵ =זִיכְתָּא. ¹⁶ =סָאָטָה, מְוִיסָה, ¹⁷ =זָעָם.

¹⁸ =זְאָלָגָן עַפְּגָמָה גַּעֲמָה. ¹⁹ =אַרְיָוְתָאָרְגָּזָן מִט אָ (גַּרְחָה).

שְׁפָרָאָךְ דִּי: הַאֲשָׁטוֹ אַיְזָן גִּקְעָרָת אָוֹן אַרְבִּיטָן גִּלְעָזָה ²⁰
אוֹ הַאֲשָׁטוֹ מִיר גִּיסָּאָן, אִיכְוָנְדָה קַאֲנָשָׁה נִיט גִּינְעָזָה.

²¹ הַעֲרָגָה נִאָסָה, וְזָאָ קַאֲנָשָׁה דִּיךְ אַוְיָחָד הַלְּטָן,
אָז ²² זָאָ טְרָאָגְבָּזָה וְוִיבָּר דִּי בִּירְקָה שְׁפָלְטָה ²³ בְּנָן,
בְּנָן, ²⁴ חַעַן שָׁקָה הַאֲקָן גִּינְדָּבָה דִּיאָ אלְסָן,

חוּרָהָס זָאָל כְּנָסָטְ קְלִיבָּה קִינְדָּה אָוֹ שְׁלָהָן אָוֹ וּלְטָהָזָה
²⁵ אַיְן תְּמָה יְוָם דִּי זַעַקְשָׁ טָבָג אַיְן חָדָשׁ גִּישָׁעָהָן דָּאָגָן,
דִּיאָ לִיְסָן צְוָה בְּרָאָקָן גְּלִיךְ אַיְן גְּלָאָגָן.

דָּאָן קִינְדָּה דִּיאָ הַיְלָגִי מִלה אֶפְּגָנְסָה אַיְן גְּרָאָגָן,
גְּלִיךְ אַוְעָמָקָה אַטְּגָּאָטָה גִּיסָּאָן קְרִיוּוּהָ גָּאָזָה.
²⁶ שְׁיִצְלִיךְ גִּיהְוּסָט מִט דִּיאָ הַיְלָגִי רִיְּנִיקִיָּה,
צְוִילָהָן בְּפַעַיָּה, אוֹיְףְ דַעַר עַרְד גִּישְׁפְּרִיטָה,
נִשְׁמָים דְּרוֹמָקָטָה גִּיוֹעָן מִטְּ שְׁלָקְהִיאָה,
אָגְזָה דִּיאָ שְׁוָל צְוָוִיגְטָה מִטְּ בּוּהָיָה.

²⁷ פְּתָה שְׁנִים זְעַנְןִי שְׁרָדָן אַנְןִי בִּיטְרָן גְּלָוָהָן,
סְפָר הַאֲפָן גַּעֲשָׁרָגָן—עֲרָשָׁת גְּרָעָשָׁר בְּתְּהָלוֹתָן
אוֹ אָךְ דִּיאָ פָּנָן נְעַמְרָבָה זְעַנְןִי אַנְטָלָאָפָן מִטְּ גְּרוֹשִׁי יְלָוָהָן,
עֲרָשָׁת זְיִינְן שְׁפָעָרְקִיךְ גִּיוֹעָן דִּי קְלָלוֹתָן.

²⁸ נָאָךְ טְוָלְשָׁיְנָהָן זְעַנְןִי גִּילָאָפָן סְרָגְרָנוֹגָן,
דָּאָרִיטָה אַטְּמָן זְיָה זְיָה גִּרְגָּנוֹגָן;
אָז אַיְגָר וְוִיכְסָט דַעַט לִיְגָנָן, בְּגִזְבָּנָט אִים אַיְן בָּעָר אַנְגָּגָה
וְאַלְיָסָט עַר אַנְחִין—בְּיִסְטָה אֵין שְׁלָגָה.

²⁹ זָאָ דִּאָ אָךְ: דִּיאָ הַאֲפָן גִּימִינִינָה, זְיָה זְיָה אַגְּרָזָהָן,
דְּרָ וְוִילָה דִּיאָהָן מְלִישָׁ פָּאָלָהָן דְּרָיָן גִּיגְוָגָן; ³⁰ הַאֲפָן אַכְּרָגְּלִישָׁטָה, אָז זְיָה אָז שְׁוָנוֹן;
דְּדָוָם הַאֲטָמָן דְּאַיְגָוִוִּיָּהָקָטָה, ³¹ דְּשָׁ דָאָו בְּלָוָט אִין גִּירָוָן.

³² יָאָר אָרְגָּה צְוָאָגָן, וְוִינְגָה גַּן צְוָמָהָן.

¹ שְׁמָן? ² =גְּלִיבָּן גְּבוּרָה, גְּרִזְעָמָהָתָה מְתָהָן. ³ =בִּיכְבָּר. ⁴ =שְׁפָלָטָהָן.

⁵ חַעַן גַּמְלִילָה. ⁶ =סָלָלָהָן אֶחָלָהָן בְּרִלְעָבָטָהָהָה, פְּרָאָהָה, קְכִינְגְּנָהָהָה.

⁷ =קְרִיחָוּנָהָס. ⁸ =עַזְלָחָהָטָה, עַזְלָחָהָטָהָהָטָה — רִישְׁוּתָה.

⁹ גַּעֲלִיָּהן — גַּעֲשָׁטָהָן. ¹⁰ וְזָעָם שְׁסָרְוָמִיחָנָה זַעַד 50–55. ¹¹ =גַּדְרָגָבָה.

¹² =גַּמְקָעָטָהָט. ¹³ =גַּזְגָּוָגָה. ¹⁴ =דְּזָעָטָהָגָה.

¹⁵ =פְּוּלִישָׁטָהָט — פְּוּלִישָׁעָזָלָגָה. ¹⁶ =דְּסָס פִּילָהָטָהָט. ¹⁷ =זִי יְרָגָה.

¹⁸ זָהָל דְּסָס זִין גַּמְמִינָה אַנְן מְכַשְּׁפָּלָגָהָהָקָטָה.

62 צירונונג דעש שבת גפינט אין פיא קין פאלק זיין,
דרומ זיא אונז אויליך פאר קקב"ה בעטן גין,
או דוא האשת דר ליס אדט וווחה אלוי זוינע;
דררייף זאגט משה מומור שף ליטם השפט מיט גראַי.
63 ווען אויך גידענוק, טוט מײַן הערכִי פאָכִין,
וועַש זיא האבן אָן גיטראָפֶן, אלש דער שטאָכֶן;
אויך ר' שלום חון אָן פְּיאָר סְאָן אָכֶן;
וּבְנוֹ שְׁלָעוֹלִים, לאָו נִיט אָן גִּידָּאָקֶן.
64 ער אויך גיוועונג אָין שְׂטָדְךָ פְּרוּמָר הָעָלָד,
פר זיין טוט פְּילְ שְׂנוֹגָאִים אלְלִין גִּיפְעָלֶט;
לְסֻפָּה האָט ער זיך פר שלאָסִין אָין זִינֶט גִּיצְעָלֶט,
גִּיוֹגְנָן עַל חָטָא, אוּ העַט ער זיך פָּאָר דָּעַן עַמְּדוֹן גִּשְׁטָעֶלֶט.
65 אָסְפִּילְן גִּוְּימָן האָבָן גִּיהְתָּשׁ דְּרִיבְּדָרְךָ רְחַמְּנוֹת,
ליַבְּרָגָט, דָּר בְּרָמָה דִּיךְ אִיבְּרָרִיתָמִים וְאַלְמָנוֹת
אָוֹן אִיבְּרָעֵר דִּיאָ אַלְמָנוֹת חַיְּתָה וְעַגְּנוֹת;
אויך גָּאָט, וּיאָה העַטְן גְּרַעַשְׁרָעָן זִין דִּיאָ עַוְּנוֹת
66 יְוָם ד', ג' בחודש אָב, אוּ פְּלָעָגָן צְרוֹת זָו זִין,
הָאָט פָּן אויך קִיק פָּאָלָגָאָה גִּינוֹמָן אָין
מִיט צוּעָלָף קְהָלוֹתָה וְעַגְּנוֹבָלָפָן אָ נִין,
קִיק מעַזְּבוֹשָׁ אָךְ קִיק באָרוֹן, חַמְּשָׁת אלְפִים
נְפָשָׁות גִּיהְרָגָט מִיט גְּרוֹשָׁה פִּין.

67 נָן וּוַיְלָ מִיר אִין שְׂרִיְבָּן הַלְּטָן שִׁיר,
וּוְעַלְןָ סִיר אָךְ שְׂרִיְבָּן פָּן הוֹדְבָּן דִּקְיָק קְרֻעֲמוֹיָר,
וּוַיְאָ זְהָלָטָן עַש אָין גִּישְׁעָהָן פִּינָּפִיָּר יָאָר דָּרְסִירָה,
שְׁנִינְתָּ ג' 12, ט' תְּמוֹן וְאָרְדָרְ פָּר שְׂטָעָרְטָ אִיר שְׁנִינִי צִיר.

¹ = מִין, מָעָר. ² = צְחִיּוֹן אַלְפָן גִּירָאָ.
³ פְּגָלָן, בְּרָאִשְׁתָּ רְגָתָה, וְרָשָׁה כָּעָם, צְוָם סְפָעָה. אָבְּרָר' ד' לְוַיְהָ המְזָהָרָה הוֹתָה אָדָם הַרְאָסָה
גָּמְרָה וְגַשְׁאָה מְדוֹרוֹ וּבָא מְשָׁה וְהַדְּשָׁוָה צָל שְׁמָרָה (אַשְׁ-תְּמִינָה פָּן "מְזָמָרָה שִׁיר הַשְׁבָּת" — מְשָׁה).
⁴ גְּדָדִין (Gedöhn), גְּדָסִין, קְאַלְקָסִין הַוְּהַטְּחָרָהָטָה פָּן "טְהָרָה"; שְׁלָגָן; שְׁלָגָן.
⁵ אָין אַרְגִּינְגָּל שְׂטוֹיְטָה; "הַרְאָן"; ⁶ אָוְגְּרָאָרָן — גָּן רָאָכָן. ⁷ = דְּרָגְרָפָט.
⁸ קְהָלוֹת זָו עַלְכָעָ זָעָנָן... ⁹ מְעַזְּבָגָזָס, גָּאָר. ¹⁰ הָגָם. ¹¹ פָּאָר דָּעַם, פְּרִיעָר.
¹¹ תְּגִג = 1643.

וּדְיָוָס גִּיטְעָרָפָט-גִּעְשָׁכְּבָט 14.

וּוְעַלְטוֹ שְׁחוֹיְין, וּפְנִי מִיר וְוְאָרָגָ פָּאָר קְרִיפָט וְוְאָרָגָן,
אָמָ אַיְן זְעַקְסָר אַיְן נְפָשָׁ, אָוֹן קִינָן קוֹנָה צָו אַרְפָּאָרָגָן.

¹⁷ רְעִיכָּת וּוַיְאָ דָּא שְׁטִיטָס: אָוֹ אַבְּגָנָט וְוִינְגָשָׁטָט מִעְן מַאְרָגָן.
דְּרִיכָּס גַּפְשָׁוֹת הַעֲטִין זִיךְ אַיְן בְּשְׁטִיאָאָ פָּר בְּאַרְגָּן,
הָאָט דִּיאָ אַיְגָנִי מַסְרָר אִיר קִינְדָר דָּר וְוְאָרָגָן,
אוֹ מִעְן עַש נִיט זָאָל הַעֲרָן חַיְּינָן אַיְן גִּיחָוּסָט בְּיוֹאָרָגָן.

¹⁸ רְיָאָ אַיְן אַונְזָר שְׂוְהִיטִי פָּן הָרָ נִידָר גִּיפְאָלִין,
אִיבְּרָד עַנְטְּפָרָט אַיְן הָגָט אָנָן דִּיאָ אַנְדָר, אוֹ אַיְן גְּלִיקָ
פָּנָגָן לְאָזָן, אַלְיָין צָו דָעַן טָאָרָטִין גִּיפְאָלִין.
הָאָט אָנְשָׁ גִּזְעָטִי מִיט וְוּרְמִיטָט אָוֹן גְּלִיקָן.

¹⁹ סְדָר האָבָן דִּיאָ גְּעַבְּגָזָי, וּוּרְשָׁנְדוֹן הָעָרָט, וְיִן הָעָרָן קְרֻעְנָקָט.
שְׁנִינְיָ בְּתוּלָה דָעַם אִיבְּרָשָׁטן קָאָזָן חַבְּעָל גִּישְׁעָנָקָט,
סְפָמָא נְשִׁים גִּיוֹעָן, דָעַר נָאָךְ דָר טְרָעָנָקָט;
וּלְלִיְּ מְעַשְׁים קִינְיָ מִעְנָשָׁ גִּידָעָנָקָט.

²⁰ טְאָפְּלִיל אָךְ מִיר זְהָאָגָדָר, וּוְיָא קְעַנְשְׁטוֹן שְׂוִיְּגָן;
וַיְכִשְׁטָ, אוֹ אַיְיךְ סְפָר תְּוָרְתָּה מִיט פִּיסְטָן שְׁטִיגָן.
דִּיבְּרָ זְכָרָה חָן קְלִרְבָּט אַוְיָט שְׁטִיקָר, סְוָא אַיְיךְ נִיט לִיגָּנָן,
אָיְן דָעַר שָׁוָל גָּהָרָגָיָן אִיר קְעָרָט דִיאָ גִּינְגָרָגָן.

²¹ יוֹא, וּוְיָא שְׁעַנְטָלִיךְ דִיאָ אַיְיךְ אָוְנָשָׁ טְרָעָטָן;
הַיְלִינְגָר שְׁבָת, וְוְאָרָוָם זָלְשָׁוָן נִיט פָּאָר אָוְנָשָׁ בְּעַטְנָעָן
חוּרָן דָעַן דִיאָ שְׁוֹנָאִים אָוְנָשָׁ פָּר טְרָעָטָן;
וּוּרָן דִיאָ לִיכְטָ צִינְגָן אָדָר חַלָּה צָוָם שְׁבָת קְנָעָטָן

² אַיְיךְ חַלְלָתָן. ³ חַלְלָן. ⁴ גַּחְאָוִיר חַעְרָן, גַּעְנִינָן.

⁴ אָין מְגָלָת וְזִינָן סְפָר 16 דָקָם אַיְגָנָעָן גִּילְעָן אוֹרָק אַיְן וּתְסִיגְסִיקָר פְּגָקָם, דָעַ
כִּיחָדָה, פָּגָדָה, V 42, ⁵ ==גְּאָסָסָה; גְּזָאָסִיקָנוֹן. ⁶ ==חַיִּים. ⁷ שְׁיַנְקִיטָן.
==גְּדָלָן, גְּלָעָם (גְּלִיקָן). ⁸ גְּזָוְתִּיקָן. ⁹ גְּזָוְתִּיקָן. ¹⁰ חַעְרָמִיטָן. ¹¹ גְּגָלָן, מִיטָּ
חַעְרָמִיטָן אָן גְּדָלָן—מִיטָּ גִּיטְעָנִיסָן. ¹² פְּשָׁטָן ¹³ ==חַעְרָסָן. ¹⁴ דָוְגָאָט.

¹⁵ אָין דָעַר לִיסְטָרָטָר פָּן 17 פָּן יְהָה גַּעְנִינָן מִיר אָפָט דִי שְׁרִיבְּגָן "תְּוֹתָה" אַנְשָׁסָקָט
דָּפָט קְאַרְעָקָט-הַגְּבָרָגִינְן "חוּרָה", רִיקָם גְּנָשְׁטָקָט "רִיקִיטָן", חַרְבָּבָט אַחֲזָהָט
(וְאָזְיךְ זָאָס שְׁבָתִי-צְבִּי-לִיד אָין דָעַט גַּעְנְגָטָן עַטְיוֹן); ¹⁶ סְיַזָּן, אָזְיךְ אַיְיךְ פָּן דָעַט
גְּדָרְטָאָפָט אַיְיךְ שְׁוֹן יְפָמָלְטָ אַיְיךְ גַּעְנְגָטָן מַאְרָטָן: טְוִירָעָס אָן גִּיטָּ מִוְּרָוִילָס, כָּהָ
רְגָוָן אָן גִּיטָּ, כָּהָרָבָן. וְאָזְיךְ ז' 201 אָן ז' 212.

¹⁷ גִּינְגָר — סְוִילָן, "פְּאָרָבָט דִי גִּינְגָר" אָפָנִים מִיטָן פְּשָׁטָן: מִיט דִי פִּיט אַדְיִיךְ. אָן
חוּרָגָה הָקָב אָין גָּזָא פְּשָׁטָן פָּרָה זָאָר זְיַצְרָה שְׁפָרָקָן גִּינְגָרָגָן.
¹⁸ פְּאָרָבָטָן.

57 אַרְיָה הַעַד צו ווִינֶן, שְׁטַיָּא אַרְיָה פָּן דַּעַר שְׁדֵין;
זָאָרָב נִיט, ווּעָרָט בָּאָלָד בְּעָשָׂר וְעָרָדָן.
אַלְיהָ נְבִיא קֻומֶּת, דַּעַר גְּרִיטָן אַיְן אַרְיָה פְּיָארִיגִי פְּפָרְדָּן,
מִיט דִּיא שְׁוֹנָאִים פִּירָן אַיְן שְׁלַעַכְתָּן גְּבָעָרְדָּן.

58 מְשִׁיחָה זַיִן לְיִבְּן קְנַעַכְתָּן וּפְרַטְתָּן [עַד] דַּר חַעַקְן.
עַפְלָק אָוֹן שְׁוֹנָאִים אַיר נְאָפָן אַיְשׁ מַעַקְן,
אַנְדוֹר לִידְיִיגְרָב נְוקָם זַיִן אַן שְׁוֹעָרָט אַן שְׁטַעַקְן.
דַּעַן דַּעַר ווּעָרָט אַלְשׁ מְשַׁפְּצָן מִיט זַיִן שְׁמַעַקְן.

59 גַּעַנְחָמָות אָגָן בְּשָׂוֹרָתָן טְבוּתָן וּפְעָנָן מִיר שְׁרָיאָן,
אַל דִּיא צו גָּאָטָה אַפְּנָן אָגָן פָּאָר טְרוּיאָן,
קְעָנוֹן יְרוּשָׁלָם פְּרִיד אָוּפָרָט בְּרַעֲנָן מְנָנָן אָגָן פְּרוּיאָן,
אַקְ בֵּית הַמִּקְדָּשׁ וְאַשְׁקָבָה וּוּעָרָט זְלָבָרָט בּוּיאָן.

60 אַמְּן וּוּלְעָן מִיר זָאָגָן מִיט סְולָרְמִיל בְּרִיְיטָן,
חַעַן מִן בְּרַעֲנָט אַיְן פְּרִוְונְדָה אַוְנוֹר בְּרִידְרָסָר שְׁפָרִיטָה,
פָּאָרְגָּעָשָׁן וּוּעָרָט וּוּעָרָן אַלְ טְרוּיאָן אָגָן לִידָה,
קְיָין זָאָק מִן צו קְלִידָן, נְיָאָרָטָה גְּרוּשִׁי פְּרִידָה,
אַמְּן.

*

61 דָּאַש אַיְן דַּעַר אַל מְלָא רְחָמִים וּוְאַשְׁמָן זָאָגָט אַלְיִ שְׁבָת
אוּיִף דִּי קְדוּשִׁים הַיְדוֹ דִּיא זַיִן אָוּסְקָוָן בְּקָהָלוֹת הַקְּדוּשָׁה
בָּאָרֶץ דִּיְיִוְן עַיִן הַאֲכָזָרִים יְמִישׁ.

62 אַלְגָּאָט דַּעַר בְּרִיטְגָּר דַּעַר דָּא אַיְם הַיְמָלָרְוָט,
סְלָל דַּעַר בְּרִמְקִיְּטָן אָגָן גּוֹטָן!
סְלָל נְפִינְעָן אָגָן כָּרְבִּיטָן אַיְן מְנוּחָה נְכוֹנָה
אַנְטָרָ פְּלִיגָּל דִּין הַיְלִיגָּה שְׁכִינָה,
אַקְ דִּיא מְעָלוֹת דָּו דָּא זַיִן דִּיא קְדוּשִׁים דִּיא רִיגָּן,
דִּיא גָּלִיךְ אָז לוּטְרִיקִיטָה פָּן הַיְמָלָטְוָן שְׁיָינָן.
דִּיא הַילִּיגָּן נְשָׁמוֹת פָּן דִּיא צְדִיקִים אָגָן חֲסִידִים אָגָן אַיְךְ
דִּיְרָה חֲסִידָה חֲסִידָה אָגָן צְדִיקָה דִּיא וּוּיבָרָה,
דִּי דָּא הַפָּנָן אִיבָּר עַנְפָּטָר אַרְנְשָׁמוֹת אָגָן לִיְמָרָה!

¹ שְׁלַגְכָּת דִּקְגָּדְיָינָן. ² גַּלְיוֹדִיקָּשׁ, שְׁוֹנָאִים. ³ אַל דָּאָס זַיִן דַּעַר זְלַעַכְרָ שְׁוֹרָאָת.
⁴ גַּמְּסָטָה: לְקֹשֶׁת נִיסָּת, אָז דַּעַר זְלַעַכְרָן דָּקָם בְּלַטְטָן דִּי קְדוּשִׁים, בְּזַיְחָנָה.
⁵ חַסְמָן אַרְכְּגָּעָן (גַּמְּסָטָה גַּמְּסָטָה) פָּאָר אַוְנוֹר אַיְן דִּי אַרְגָּנָן.

63 אָס עַרְבָּ שְׁבָת אַיְן גְּיוּעָן דִּיא בִּיְיִ שְׁטוֹנָה,
וְיַבְגָּזָן נְפָשָׁת גִּיהְרָגָת, פִּילְ גְּיוּאָנוֹדָן,
פִּילְ גִּיפְגָּגָן גִּיבְרָאָכָט אָס אַרְגָּוָנָה,
דִּיא לִיפְלִיכְיִ קְהָלָה פָּר בְּרַעְנָט אַקְ גְּרוֹנָה.

64 דָּאַרְשָׁטָן זַוְּגָן דַּר שְׁוֹדִידָה הַיְבָטָן יְנָגָרָאָל
הָאָס נִימְכָּט טְרוּיאָרִיגִי הַעֲרָזָה אַיְבְּרָאָל,
נְשִׁים אַיְיָן מִקְהָה נִיפְלָאָן צו טָאָלָה,
הַקְּדוּשָׁ מִוּהָרִיר מְרָדְכִי מְוֹהָרִיר יְצָחָק כְּהָן גִּיהְרָגָת מִפְּטָאָיָן מַאָלָה.

65 פִּין טְרוּיאָרָן קָאָן אַיךְ נִיט אַיְוף הַפָּרָן,
דוֹ פְּנִים קָאָן מִן וּשְׁוִין מִטְ טְרָעָרִין,
פִּילְ זַיִן גַּעַנְגָּה, וּוּשְׁוִין גִּינְטָן וּוּאוֹ הַחַן צו קְעָרָן,
זַיִן דַּעַן אַיְוף דַּעַן אַלְמְעַכְטְּנִיגָּן הַעֲרָן.

66 חַיְ וּקְיָוִן זַעַר וּוּרָא פְּעָן אָוּנָשָׁה הָאָט טָן גִּינְטָן,
דִּיא קְדוּשִׁים מִטְ מִתְהָוָת מְשָׁוָנָה טָן טִיטָן,
גִּישָׁלָגָן, גִּיהְוָנָט, גִּפְרָט אָן קִיְסָן;
לָאוֹ מַאָל אַיְן אַיְוף הַעֲרָגָג זַיִן, עַשׂ טָמָט פָּן גִּינְטָן.

67 זַעַכְטָן, לִיבִּי אָבָותָן, טָמָט נָאָק אַיְעָרָ קִינְדָּר פְּרָאָגָן,
אַיְיָאָרָ חֲסִידִים וּצְדִיקִים זַעַר טָן פְּלָאָגָן,
טְרִיסָט אָוּנָשָׁה, כִּיר זַיִן נָנוֹן פְּפָל גִּישָׁלָגָן,
דָּרוֹם דַּעַן אִיבָּרָגָן אַיר זַנְדָן צו פְּרָטְרָאָגָן.

68 קְוָמָט אַל מִטְ מִשָּׁה רְבִינוֹן צו בְּעַטְן גַּאָטָן,
דוֹ מִיר נִיט וּחִיטָּר קְעָמָן צו שְׁמָאָר אָגָן שְׁפָאָטָן,
דוֹ בְּלַוטָן קְדוּשִׁים דִּיא עַרְדָן נִיט בְּיַדְעָקָן לְאָטָן,
בְּיַן עַרְיָה פָּאָר אַוְנוֹר אַוְנוֹן זַיִן גִּירָעָנָט הָאָט.

69 אַלְיִ דִּיא אַיְונָשָׁ טְפִינָן זַאָל דַּעַר צְוָן בְּרַעְכָּן,
מִטְ זַיִן נִקְמָה קְלִיְידָר אָן אַיְנָן רַעֲכָן,
צְוָן גַּעַפְן אַיְנָן דָּאָוָס פּוּרְעָבָוָת [לְ] צְוָן צַעְכָּן,
אַבְרָ אַיְעָרִי זַיְנָד זַיִן פָּר גַּעַפְן, זַאָל עַר שְׁפָרָעָכָן.

¹ זַיְהָרָה 9 אַזְיָה ' 207. ² Torstenson. ³ הַטְּרָצָר.

⁴ אַוְסְגָּעָטָה. ⁵ פְּגָלָן גּוֹם סְגָלָן (דִּיחָא רְקָעָן) אָז גַּן אַוְסְדָּרָק פָּן דִּי שְׁפִילְמְשָׁעָרָה.

⁶ זַיִן דַּעַן, לְמַלְלָן שְׁפָאָלָגָן. ⁷ = גִּינְטָן. ⁸ מִוחָל זַיִן.

⁹ גַּמְּסָטָה: לְקֹשֶׁת נִיסָּת, אָז דַּעַר זְלַעַכְרָן דָּקָם בְּלַטְטָן דִּי קְדוּשִׁים, בְּזַיְחָנָה.

דו הש' האט טאן זיא צו קדושים אויז דר ווילן,
זיא וויאן ראשי ישיבות אונ גודלים וויאן דא הארטן,
אויך אין פילפול אונ אין אלי מצות ניאן אלט נישפארט.
אונ אין אלי מצות גאר ביעהנד,
או דייא מלאכיס דייא פון הקה"ב וווערן גיעונטה.
אייר נשמה אויז גנגין פון אין אונ אומה שפילה מיט
דאורייף זאל איטלבר זוינן דער דאו הערט.
אויך האט מן גשריבן לילדער,
ויא זיא האבן טון שנידן ספרי תורה צו שוק לעדר.
ווער קאן אלו דר צילן אונ זאגן,
דאורייף אויז דאך צו זיפצן אונ צו קלאגן.
הש' האט אויך גילאוץן זיין גרים צארן,
אונ אונ דר ברטיקיס זייןן [זיין] נחרב גיווארן.
אין טיל גישאחס אונז פיל דר פַּזְעָנָקָן אונ צו טראטען בעונות.
מן או אכצעהן טויזנט מיט מיתות משנות.
אויך דייא שין גימעטען קינדר דייא דא האבן גיליכט
גלייך אונ דייא זונן,
האט מן פיל טויזנט גיפונן אין איין ברוגן.
אונ פיל צדיקים אין אייר איגאנן בלוט וויאן זיך
וועלגרן אונ ליגן;
ווער קאן עז דר שריבן אויך צעהן ביגן.
דייא זואאן גישלייפט אונ גיווארן פר דייא הינט אין
אל גסין איבראל,
ער וואר נימץ דער זיא בראה² צו קבר ישראל.
עו אייז ניט גיווען אונ איזן גוירה
וונט חורבן באיז—וואו מז דוא זיין טר איזן עבירותן
נווא רבינו של עולט, דואו ווישט וואול, דאו בלעט
שרײַט צו דרי, דוא בישט דער בורה,
אונ בישא דאך גיגענט אל גודל גונרא.

² גימאקרים בענ "הארט". ³ גויז און אַרְגִּינְגֶּל: מיט [=], ניט מיט [=].

אוון העלז צו דער שחיטה טון שטראען,
פון לעבענדיג גאט וווען מקדש השם צו זיין, דער שטראק
אייבר אלוי שטראען.
דייא קהלות קדושתו איר הריגה אן דען טאג וויל איך
גידענקן וויא איר בלוט איז וויאן פר גאנס,
ויא פיל טויזנט אן צאל אונ מאסן.
אויך דס זס גינגן גאר בער,
או דייא ווישר דייא רינן אונ אויך די בער.
אונ נאך מער איז צו זיפצן אויך דייא תלמידים זוכמים
צו פאר,

דו הש' מדריך איו מיט זיא אויך איזן האר.
דייא קעסטליךן רבענים דייא זיין גיווען שטראק אין דער תורה,
או דייא טען בויס אים וולד דייא דא האבן קיין כורה.
איין טיל איך קאן גידענקן אונ גען,
די על קדושת השם הבן זיך לאון ברatan אונ ברען.

בראש דער קעסטלבר זיך אונ גודל בישראל.
זיין גאנן אויז גיווען מוריינו הרבי חייל.
רביה מיכלי אויז זיין גאנן גיווען צו גידענקן,
מן האט אים וואול גיקענט. אין אלי קהלות אונ לענדער
אין אלוי עקיין.

ער וואר גלייך או איזן ליב און דער תורה,
אונ אויך אין דייא מצות פון בורה.

והקדוש מהדר עורייאל בן יעקב יצחק וואר דער אנדר
זינגעט, אונ גראמי רבענים אונ ראישי ישיבות וואר ער
אונגטר דייא גראמי רבענים אונ ראישי ישיבות וואול ביצנטט,
וועאל ביצנטט.

ויהי מהדר חיים והק' מהדר יצחק והקדוש מהדר ישראל
והקדוש מהדר שלמה זיא וויאן איך גראמי רבענים,
דייא תורה טום שיינן אויז זעיר פניט.

זונשט פיל גאנטס וויסדי עולם דז מון ניט אלוי גען קאן
אונ צילן,

¹ צודער שריבונג זע אויבן די הערה 15 ארכוי 208.

² ייחילאמיל, דער געמאווער רב (זע טטרומטען ז' 48).

³ צס קשט דורך זא אום דער שגבילענישער גאנט בענאנט: בעקמתן, הצלמו מיר האט
עריער בעגנטן איזן די שפֿלְמַאנְגִּישׁ ווּרְקָן.

⁴ גראט-המקודש.

⁵

⁶

⁷

⁸

⁹

¹⁰

¹¹

¹²

¹³

¹⁴

¹⁵

¹⁶

¹⁷

¹⁸

¹⁹

²⁰

²¹

²²

²³

²⁴

²⁵

²⁶

²⁷

²⁸

²⁹

³⁰

³¹

³²

³³

³⁴

³⁵

³⁶

³⁷

³⁸

³⁹

⁴⁰

⁴¹

⁴²

⁴³

⁴⁴

⁴⁵

⁴⁶

⁴⁷

⁴⁸

⁴⁹

⁵⁰

⁵¹

⁵²

⁵³

⁵⁴

⁵⁵

⁵⁶

⁵⁷

⁵⁸

⁵⁹

⁶⁰

4

איך ליבען וויבער, ווישט, איז דיא
קינה נאר שין גיטקט אויף טיטש,
דר מיט איז מען עז זאל וו שטן,
דו עז דיא ליטס זול צו הערצען גינ:

גוט שטראף פֿר זיך וועהן, זיך צו
נאטש פֿארכט גינגען. דריינן
ווערט איז אלש לעזען, או וווען איך
ווערט דר ביא גיעוואזן. תשובה
תפילהה, צדקה צו טאן, או עשו זול
איין טאל איין אויף הערגונג לאן
אונן זאל אונש בהיטן פֿר פֿיין
אונן זאל אונש פֿיין
אין הייליגן לנוד
אניגן, אטן.

1 און ערסטן שאב אין תשרי תט"ז איז דיא גורה גיווארן,
דו דיא האבן בעויה אונזרוי יידליךן דיא תפלה אן גיווארן.

אך נאט, וויא קאנשטן דאו צו זעהן
או איז מכה רבה איז גישעהן אויל לנו כי חטאנו
בזיה בריב הוות מן אויז דר ליסה אורייז נישרבן[[!]],
דו קיין יהודה אין דער גנטה מדינה איז ניט גיבילבן,
אך גאט וכו.

3 גראשן צער טואן דיא יהודים האבן,
דו זיא טואן לויפן אין דיא וועלדר וואו דיא אויגן טראגן.
אך גאט וכו.

4 צלחת האבן דיא איברגין יהודים ביקופן,
דיא פֿויאן האבן זיא גאלד אונ וילבר איז וועק גינומן.
אך גוט [[!]] וכו.

5 הייליגן ספר תורה טואן זיא אויף דער ערץ צו שעפּירטען
אונן טואן וויבער אונן קנדער דראוף טיטן,
אך גוט וכו.

6 אפסר מון דא שטינ: "א" (גפט?)
איך גאנפֿרעם נאך איז און צלעטן טאקסן, איז דער אסְטַרְפָּצְמָט, כי האטנורב 102
גבען די אנטע טאקסן מיטן היינטיקן איטסלאג — גערזין, אַנטְסָאָס דעם אַיזן פֿון די
מקראים.
7 חצון (דרוקעלען) גוחצן. 8 אטיל וווען. 9 זאָט איז גאנטראָפּה.

וויא קאנסטן דיך אויף הלטן אוב שויגן,
דו א פֿישט דאָך מיט גברוה גינטט, דיא גאנזיז וועלט איז דיאן אַיגֶן.
דו א זאלשט דיך נוקט זיין מיט דיאן גרים צארן דען הייסן,
או איז דיאן הייליגן נאמן גיהייסן.
דיא ערעד זאל ניט צו דעקין דאו בלוט, פֿר פֿולוכט זאל זיאז זיין,
ביז הקביה ווועט ליגן פֿון הימל איזן ליינ.

אוב וווערט נוקט זיין דז פֿון צדיקים,
פֿון הנט דיא שונאים דיא ריכיק.

אונ דיא נשמות זאלין רואן אונטר דיאן פֿסא הפקוד אל נקומות,
אן ארט קדושי עליין, וואו דא זיין אירז נשמות
באייד החיטים צום איביגן לעבן אן גיריכט,
וואו דא איז דאו לעבן איטל לייכט.

די חזובה קינה אונ דער טיטשי אל מלָא רחמים
אייז וווערָג גידרוקט,

אויף דיא דא זיין זוארן פֿר זוקט,
מען מאג זיא בִּידּוֹן וואול ליאן,
זען שׂוֹזְשָׁי וווערט אונש דער פריאָן;
ברפעט ביזם השבת, זען מן איז מופֿר נשמות
ווערָן מֵיד זוכה זיין צו הערן נחפות.

נשלם ביטוּת ה' לסוד וענמה השירה הזאָטָעָה לעד כי לא תשכח מפי
נראָג, לפֿטְקָן.

¹ =אַלְיָן, די שרייבונג איזן ליגין איז אַ-הַיְפּ-לַּיטְעָרָרִישָׁבָּעָה: דער שיינְדָעָה הַקָּטָב
בזחאָסֶם, אַז חאו עד רעדט אַרְטָס, 8, דעם אַומְגָשָׁטִימָן אַרְטִיקָל, מַוְעַד אַטְסְלִינָן, אַיְזָק
(זָהָר הַקָּשׁ גַּפְּפָאָדָרָט דִּי אַרְטָגָרָפִּיָּה); הַקָּט דַּק אַטְפָּאָדָרָכָ, 8, אַז אַלְיָן אַז אַזְּרִיךְ
דער אַומְגָשָׁטִימָן אַרְטִיקָל. — דאס מַפְּגָּשׁ מַידְרָאָס פָּאָר אַז אַרְגָּזָנָסָן, אַז סָאיִזְנִיט
גַּחֲחָע צו יַיְדָּקָלְיַיָּה, וְאַז אַז הַזָּק אַז דִּי פֿרְיַעַרְקִיפָּה קַאְפִּיטְלָעָךְ — בְּשַׁת אַז הַזָּק גַּבְּזָה
גַּבְּזָה דִּי אַלְפָעָטָקָסָן מִיטָּן הַיְנִטְיקָן אַטְסָלָג — גַּעֲרָזִין, 8, אַנְשָׁאָס דַּעַמְּסָאָס אַזְּרִיךְ פֿון אַזְּרִיךְ פֿון
זָקָרְאִים.

² חצון (דרוקעלען) גוחצן. 3 אטיל וווען. 4 זאָט איז גאנטראָפּה.

קיניות אויף נמלניצקיס גוותה

וְחַוּלָּכִי יְהוּדִים וְעַזְנֵן אֹוִישׁ דָּעָר לִיטָּא דָּעָר פֿון גִּיקּוֹמִין,
וְעַזְנֵן בְּעֵיהֶ אַין קַיְקָ לְבוּלִין אָום אַיר לְעַבְּפִין קַומִין,
אָךְ גּוֹטַּס וּכְוֹ.

ז' זִימָן הַימָּלָּז וְעַזְנֵן צָו הַוְּרוֹבָּ קַומִין,
דוּ דָּיאָתְּפִילְּוֹתְּ פֿון יִשְׂרָאֵל נִיסְטְּקָעֵן טְרָ אָונְגָר הָר גָּאטְ קַומִין.
אָךְ גּוֹטַּס וּכְוֹ.

ח' אַלְפִּים מַאֲסְקוּוֹטְּרָזְ האַבְּפִּין זִיךְ צָו הַוְּרִיךְ גִּימָאָכְ
אַין האַבְּפִּין לְיטָא אָונְגָר דִּיסְטְּן חָרְבָּ גִּימָאָכְ
אָךְ גּוֹטַּס וּכְוֹ.

ט' אָונְגָר סָאוּרָה האַבְּפִּין זִיךְ גִּירָאָכְ
אוֹוִיְהָ האַבְּפִּין מִיטְ מַעְשָׂר אַין דָּיאָ הַעֲרָצָר גִּשְׁטָאָכְ
אָךְ גּוֹטַּס וּכְוֹ.

י' יוֹרָן קִינְדָּר גְּרוֹשָׂ אָונְגָר, קְלִין האַבְּפִּין זִיךְ דִּיאָ
אוֹוִיְהָ האַבְּפִּין זִיךְ אַין קַומָּטְ גְּלִיכְסָ אָונְגָר וְעַזְנֵן אוּ וּוְיָאָ
אוֹוִיְהָ דִּיאָ בְּרוֹקָן דְּרוֹיךְ גְּנוֹגָן
אָךְ גּוֹטַּס וּכְוֹ.

ii' כְּרִיחָא נָאָזְ אַין מִיטְ דָּעָן מַאֲסְקוּוֹטָר אַין מַעְנָכִי
שְׁטָאָטָ אַגְּנִין גִּיקּוֹמִין,
דוּ דָּאוּ בְּלוּסְ אַין צָו טְרָ אָונְגָר פְּעַנְשָׂטָר אַין דִּיאָ
שְׁטָאָטָ גְּרוֹגָן.
אָךְ גּוֹטַּס וּכְוֹ.

iii' לְעַמְבָּרְגָּר שְׁלָאָס אָונְגָר שְׁטָאָטָ האַבְּפִּין זִיךְ נִיטָּ אַין גִּינְמָוִן;
וְעַזְנֵן כְּמָה מָאוֹת בְּעֵיהֶ אַין הַוְּנָגָר גִּשְׁטָאָרְבִּין אָונְגָר אָום גִּיקּוֹמִין.
אָךְ גּוֹטַּס וּכְוֹ.

iv' מִיְּזָן אָונְגָר יְגָנִין זְעַגְנִין פֿון קְדוּשָׂ הַשְּׁמָ אַין זְשִׁירָ
אַגְּנִין גִּשְׁפְּרָוְנִין;
הַאַטְ בְּעֵיהֶ קִינְדָּר קְעַגְנִין דָּרָ פֿון אַגְּטְרִין.
אָךְ גּוֹטַּס וּכְוֹ.

v' אַלְפִּים טָוָט אַין יְהוּדִי אָוִוָּ דָּעָר לִיטָּא גַּעֲבִין;
גְּאָךְ דָּעְנוֹרָיְהָ האַבְּפִּין דִּיאָ דִּיקְםָ בְּעֵיהֶ גִּבּוֹמָן זִיךְ לְעַבְּפִין;
אָךְ גּוֹטַּס וּכְוֹ.

vi' דָּא דָּאָזָיְסָ "זְבָרְפָּן קַומִין": אַחֲקָגְנִין גְּשָׁלָם.
זְבָרְפָּן = קָאָס (מִיטְ 0) = קָוָוָת. 8 = מַאֲסְקוּוֹטְּרָזְ.
שְׁטָאָטָ אַגְּנִין = קְרִיחָאָגְנִין. 9 = מַגְּדָעָסְטָהָגְנִין.

- 15 סְפִּרְתָּ תּוֹרָתְּ טְוֹאָן זִיא סְפִּרְתָּ שְׁמָאָכִינוֹן
אוֹוִיְהָ אֹוִישׁ דִּיאָ סְפִּרְתָּ תּוֹרָתְּ שִׁין דְּרוֹיְשָׂ צָו מַאְכִין.
אָךְ גּוֹטַּס וּכְוֹ.
- 16 עֲנִיִּים זְעַגְנִין דִּיאָ יְהוּדִים גִּיוֹאָרִין,
חוּיְלָ זִיא האַבְּפִּין לִיבָּ אָונְגָר גּוֹטַּס אָונְגּוֹאָרִין.
אָךְ גּוֹטַּס וּכְוֹ.
- 17 פֿון וּעְשָׂתָ וּוּעַגְנִין אַיְזָן דִּיאָ גּוֹרָה גִּקּוֹמִין
וְוַיְלָ דָּעָר רִיכְכָהָזְ האַטְ דָּעָן אַרְמָן נִיטָ אָונְגּוֹמִין.
אָךְ גּוֹטַּס וּכְוֹ.
- 18 צְדִיקִים אָונְגָר, רְבָנִים האַבְּפִּין יְאָהָן זִיא גִּישָׂחָטָן,
אוֹוִיְהָ זְעַגְנִין בְּעֵיהֶ נִיטָ צָו קְבָר יִשְׂרָאֵל וּוֹאָרִין גְּבָרָאָכָטָן.
אָךְ גּוֹטַּס וּכְוֹ.
- 19 קְרִיאָהָגְגָן] האַבְּפִּין דִּיאָ וּוּיְבָרָ גִּישָׂרְיאָן אָונְגָר, גְּרִיכָן,
וְוַיְלָ זִיא דִּיאָ מַאְנִין האַבְּפִּין נִיטָ טָאָן דָּעָר הַיְם דָּעָר וּוּשָׂנָה.
אָךְ גּוֹטַּס וּכְוֹ.
- 20 רְבָנִים אָונְגָר, חֻנְנִים אוּ דִּיאָ בְּהָמוֹת גִּישָׂחָטָן,
אוֹוִיְהָ דִּיאָ בְּרָכָה עַל הַשְּׁחִיתָה גָּאָר הַוְּךְ גִּמְאָכָטָן.
אָךְ גּוֹטַּס וּכְוֹ.
- 21 שְׁלָוָם חֹזְןָיְהָ האַטְ אל מְלָא רְחִמּוֹת גִּיוֹגָגָן,
אוֹוִיְהָ דִּיאָ מַסְקוּוֹטָרָזְ האַבְּפִּין גִּטְנְגָטָ אָונְגּוֹרְגָגָן[!].
אָךְ גּוֹטַּס וּכְוֹ.
- 22 תְּחִוּתָעָן הַמְתִים זָוְל וְלָרְן,
אוֹוִיְהָ גּוֹטַּס זָוְל וּוּיְטָרָ דִּיאָ בְּיוֹהָה גּוֹרָהָטָר שְׁטָעָרָן.
אָךְ גּוֹטַּס וּכְוֹ.
- 23 אָךְ הַאָבָּ אָרְקָ בְּוּהָן] טְרָ גּוֹמָן,
וְוַיְאָלְקָקָ לְבוּלִין זְעַגְנִין בְּוּהָן] פֿילָ לִיטָ וּוּידָר אָום גִּיקּוֹמִין.
אָךְ גּוֹטַּס וּכְוֹ.

2 פְּאַרְשָׁעָמָעָן, טְעַנְדָּן. 3 זְוִילָבָ וּאָפָ. 4 רִיכְעָר.

4 סְמִיאָזְ וּדְרוּעָלְבָעָר סְאַגְיְלָעָר מַאְטָחָת, חַעֲלָכָן מִירָ בְּגַגְגָגְגָעָן אַיְזָן 8 סְךְ אַלְטָ-יְדִישָׂ
וּוּרָקָ, לְמַשְׁלָחָן אַיְזָן שְׁמָאָלְבָעָר (וז' ז' 93 העֲרָת 1) אַיְזָן אַיְזָן שְׁתִּיבְ-צְבִי-לְיָדָן 1866, סְפָרָ—
43 אַיְזָן (וז' אַיְזָן דָּעָמְגָנְסְטָן קָאָפְּטָלָ). 5 קְרִיחָתָן. 6 גְּמִינִין. 7 זָוְלָחָן 209, סְטָרְקָעָטָ 63—
8. 8 בְּיִיְהָחוֹתָן (תְּחִוָּתָה) הַעֲבָן מִירָ 8 פְּאַרְקָעָרְטָן פָּגָל חַיְ אַיְזָן חַוְּתָה (חַוְּבָה),
אַוְרָת (אַחֲרָות) אַפְּוֹתָה. 9 דָּא דְּזָקָוָן דְּאַרְבָּעָן דָּא קַיְן 9 גִּיטָ וּגִיטָן, גָּאָר דָּעָר שְׁרִיבָעָר הַאָס אַיְזָן
יְהָרָקְגְּשָׁטְטָלָט (איְזָן 8, "הַיְּפָרְלִילְטְּגָרְרָשָׂעָ" שְׁרִיבָעָר, ז' ז' 214 העֲרָת 1. 10 זְגָוָלְגָיָז
מִיטְ גְּנָדְרָעָר חַוְּרָעָר, וְהָאָרָע אַיְזָן גַּעַטָּק אַקְ הַאָס דָּק אַוְרָד גִּיטָ גַּעַטָּהָרָעָר.